

Nota van antwoord bij Beheerplan Voordelta

**Beantwoording inspraakreacties op
Ontwerp-beheerplan Voordelta,
Passende beoordeling Voordelta en
Plan-MER Beheerplan Voordelta**

Inhoudsopgave

Deel A

Inleiding en leeswijzer	7
-------------------------	---

Deel B

Inspraakreacties	11
-------------------------	-----------

1.1 Toerisme en recreatie	12
1.2 Visserij	17
1.3 Maatregelen overig	23
2 Voorlichting en handhaving	28
3 Juridische en bestuurlijke aspecten	30
4 Uitvoeringsorganisatie	34
5 Instandhoudingsdoelstellingen	35
6 Compensatie en relatie met Maasvlakte 2	37
7 Plan-milieueffectrapport	40
8 Passende beoordeling	42
9 Monitoring en evaluatie	49
10 Communicatie en overige onderwerpen	51

Deel C

Toetsingsadvies Commissie m.e.r.	53
---	-----------

1 Cumulatie	54
2 Maatregelen	56
3 Overig	58

Bijlage

Overzicht inspraakreacties	59
-----------------------------------	-----------

Deel A

Inleiding en leeswijzer

A Inleiding en leeswijzer

Inleiding

In deze Nota van antwoord beantwoorden de minister van Verkeer en Waterstaat en Gedeputeerde Staten van de provincies Zeeland en Zuid-Holland, het bevoegd gezag in de Voordelta, de inspraakreacties op het ontwerp-beheerplan Voordelta, de Passende beoordeling huidig en toekomstig gebruik in Natura 2000-gebied Voordelta en het Plan-milieu-effectrapport (Plan-MER) beheerplan Voordelta. De nota bevat tevens de hoofdpunten uit het toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) over het Plan-MER en de Passende beoordeling, met een reactie daarop van de minister en Gedeputeerde Staten.

Het ontwerp-beheerplan Voordelta is een voorstel voor afspraken om menselijke activiteiten, zoals recreatie, visserij en kustverdediging, in de Voordelta te combineren met het in stand houden van de beschermde natuur. Het ontwerp-beheerplan is onderbouwd met genoemde Passende beoordeling en Plan-MER. In de Passende beoordeling zijn de effecten van gebruik op de natuurdoelstellingen in kaart gebracht. In het Plan-MER, een milieueffectrapport op strategisch planniveau, is gekeken welke maatregelen het meest geschikt zijn om de natuurdoelstellingen te realiseren. Minister en Gedeputeerde Staten boden deze documenten ter inspraak aan, om kennis te kunnen nemen van reacties en ideeën naar aanleiding van de voorstellen en deze te kunnen verwerken in het uiteindelijke beheerplan.

Proces

De inspraakprocedure is aangekondigd met een kennisgeving in de Nederlandse Staatscourant van 28 februari 2007. Van 1 maart tot en met 11 april was het mogelijk om het ontwerp-beheerplan Voordelta, het Plan-MER en de Passende beoordeling in te zien op 36 verschillende locaties, waaronder gemeentehuizen, provinciehuizen, ministeries en bibliotheken. Tijdens deze periode kon iedereen die dat wilde, schriftelijk, via internet of mondeling reageren op de plannen, onderwerpen aan de orde stellen, oplossingen aandragen en reageren op eventuele onjuistheden.

Mondeling inspreken kon tijdens één van de vier hoorzittingen, georganiseerd in Zierikzee, Ouddorp, Serooskerke en Oostvoorne. Voorafgaand aan deze hoorzittingen waren er informatiemarkten, plenaire presentaties en beantwoording van vragen door projectmedewerkers.

Inspraak

Minister en Gedeputeerde Staten ontvingen op de aangeboden stukken in totaal 43 verschillende reacties van 72 insprekers. In 3 gevallen verstuurden meerdere insprekers geheel gelijke reacties. Bij 1 reactie spreekt de betreffende organisatie ook namens 9 andere organisaties. 68 inspraakreacties kwamen schriftelijk of via e-mail binnen, 4 reacties waren mondeling. 5 reacties zijn afkomstig van particulieren, de andere zijn van ondernemers, organisaties en decentrale overheden.

Verreweg de meeste reacties gaan over de voorgestelde maatregelen om de natuur in de Voordelta te beschermen: 63 insprekers gaan hier in 34 verschillende reacties op in, met name op de beperkingen voor visserij en recreatie als gevolg van de natuurbescherming. Daarnaast reageren insprekers op aspecten van de gevolgde procedure, de resultaten van het voorafgaande onderzoek en de voorstellen voor handhaving en communicatie.

Leeswijzer

Voor het beantwoorden van de inspraakreacties zijn in deze nota alle vragen, opmerkingen, suggesties, adviezen en aanbevelingen geordend naar thema. Elk thema is vervolgens behandeld in een apart hoofdstuk, verder onderverdeeld in paragrafen per onderwerp. Per onderwerp zijn de betreffende inspraakreacties in een zwarte letter weergegeven, met daaronder in kleur (blauw of groen) de antwoorden van de minister van Verkeer en Waterstaat en Gedeputeerde Staten van de provincies Zeeland en Zuid-Holland, in de tekst verder aangeduid met 'minister en Gedeputeerde Staten'.

Een genummerd overzicht van de instanties en personen die schriftelijk, via internet of mondeling hebben gereageerd, is als bijlage bijgevoegd. De nummers die in de nota bij de weer-

gaven van de inspraakreacties zijn vermeld, verwijzen naar dit overzicht. Inspraakreacties die hebben geleid tot een aanpassing van de tekst in het uiteindelijke beheerplan, zijn gemarkeerd met een verticale groene lijn en groene tekst.

Vervolprocedure

Na verwerking van de resultaten van inspraak, advies en bestuurlijk overleg over het ontwerp-beheerplan hebben de minister van Verkeer en Waterstaat en Gedeputeerde Staten van de provincies Zeeland en Zuid-Holland het beheerplan Voordelta vastgesteld voor het deel van de Voordelta waarvoor zij wettelijk bevoegd zijn. Dit gebeurde in overeenstemming met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Tegen het besluit om het beheerplan vast te stellen, is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Het beheerplan is vastgesteld voor een periode van zes jaar. In die periode worden de ontwikkelingen in het gebied en het resultaat van de maatregelen gevolgd. Aan het einde van de looptijd van het beheerplan volgt een integrale evaluatie die informatie moet geven voor het volgende beheerplan. Het beheerplan kan met maximaal zes jaar worden verlengd.

Colofon

Deze nota van antwoord is een uitgave van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat/Rijkswaterstaat, in samenwerking met de provincies Zeeland en Zuid-Holland.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat/Rijkswaterstaat

Postbus 5807

2280 HV Rijswijk

noordzeeloket@rws.nl

070-336 66 00

www.rijkswaterstaat.nl/noordzee

Rijkswaterstaat

Provincie Zeeland

Postbus 165

4330 AD Middelburg

rmw@zeeland.nl

0118-63 17 00

www.zeeland.nl

provincie HOLLAND
ZUID

Provincie Zuid-Holland

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

zuidholland@pzh.nl

070-441 66 11

www.pzh.nl

Provincie Zeeland

Redactie: Jos Lammers, Delft

Vormgeving en opmaak: Van Hulzen Public Relations,
Voorschoten

Realisatie: Rijkswaterstaat

Juli 2008

Deel B

Inspraakreacties

B 1.1 Toerisme en recreatie

Brouwersdam

Een aantal insprekers, waaronder gemeenten en ondernemers, geeft aan dat de Brouwersdam een belangrijk gebied is voor recreatie. Zij betreuren het dat het rustgebied Bollen van de Ooster, dat deels in het recreatiegebied ligt, in de winter niet toegankelijk is voor recreanten. [9](#), [10](#), [11](#), [16](#), [17](#), [25](#), [26](#), [39](#)

Een inspreker merkt op dat het weren van recreanten uit strand en duin geen nieuw fenomeen is. [33](#)

De gemeente Goedereede geeft aan dat het Brouwersdamgebied een speerpunt is van gemeentelijk en provinciaal beleid en daarom niet gehinderd mag worden in de groei. De gemeente Schouwen-Duiveland meldt dat het gebied cruciaal is voor de lokale economie en vreest dat het beheerplan het gebied economische schade toebrengt. [4](#), [8](#) RECRON, HISWA, Veero en VeKaBo vrezen naast economische schade en imagoschade een veiligheidsprobleem tijdens de wintersluiting van het gebied rond de Brouwersdam, omdat een grote concentratie watersporters dan slechts op een gehalveerde oppervlakte kan recreëren. [10](#)

De gemeente Schouwen-Duiveland geeft aan dat er in het Bestuurlijk Overleg Voordelta nog geen afspraak is gemaakt over de openingsdatum van dit gebied. De gemeente hecht aan de datum van 1 april. [4](#) VeKaBo verzoekt om voor de wintersluiting de periode 15 november tot 1 maart te hanteren, de periode dat de campings gesloten zijn. [26](#) Natuurmonumenten betreurt dat de datum van de sluiting van het gebied niet in het document terugkomt en benadrukt dat de maand april een piekmaand is voor de zwarte zee-eend bij Bollen van de Ooster. [18](#) Diverse insprekers voorzien een verliespost wanneer de Brouwersdam in de lenteperiode op slot gaat. [9](#), [25](#)

De beheermaatregelen bij de Brouwersdam zijn, net als in de rest van de Voordelta, spelregels voor het samengaan van menselijke activiteiten en de wettelijk verplichte natuurbescherming en natuurcompensatie in het gebied. Voor het inpassen van menselijke activiteiten binnen deze wettelijke vereisten is voorafgaand aan het beheerplan intensief overlegd met

maatschappelijke organisaties. Streven daarbij was in goed gezamenlijk overleg en op basis van ingebrachte kennis van betrokken partijen de economische belangen optimaal in te passen binnen de doelstellingen voor natuurbescherming, de zogeheten Eco2-benadering. Concreet resultaat van deze aanpak is bijvoorbeeld dat het overgrote deel van de huidige watersportactiviteiten bij de Brouwersdam niet wordt belemmerd bij het instellen van het rustgebied Bollen van de Ooster (de meeste recreatie vindt plaats buiten de grenzen van respectievelijk het zomer- en het winterrustgebied). De beperkingen die voortvloeien uit het beheerplan voor recreatie in het Brouwersdamgebied zijn al met al gering; het gebied gaat sowieso niet op slot.

Punt van aanvullend overleg was het precieze tijdstip waarop in het voorjaar binnen het rustgebied Bollen van de Ooster de winterbegrenzing plaatsmaakt voor de zomerbegrenzing, waarbij er meer ruimte is voor recreatieactiviteiten. Uitkomst van dit overleg was uiteindelijk dat de verschuiving in het voorjaar plaatsvindt op 1 april. Vanuit de recreatie was de wens geuit om vanaf het paasweekeinde (het begin van het vroegst vallende paasweekeinde, inclusief Goede Vrijdag, in de beheerplanperiode valt op 29 maart) in het gebied watersport te beoefenen tot aan de zomerbegrenzing. Natuurorganisaties pleitten voor 1 mei. De datum van 1 mei is een belangrijke randvoorwaarde om voldoende rust en foerageergebied te bieden aan de zwarte zee-eenden, die juist rond april in piek aantallen voorkomen. Gebruik van het gebied door zowel surfers als zwarte zee-eenden in april is echter op basis van de beschikbare informatie niet eenduidig genoeg om voor de hele looptijd van het beheerplan een definitieve datum vast te leggen. Om die reden is besloten deze datum op te nemen in het desbetreffende toegangsbeperkingsbesluit. Dit biedt de mogelijkheid om de in het beheerplan vermelde datum (1 april) aan te aanpassen wanneer dat bijvoorbeeld op grond van monitoringresultaten mogelijk blijkt. Uitgangspunt daarbij is: 1 mei als het moet en 29 maart als het kan.

Ondanks de afweging van belangen en het overleg dat daarover heeft plaatsgevonden, blijft het mogelijk dat individuele ondernemers schade ondervinden van de maatregelen uit het

beheerplan. Op basis van onderzoek is beoordeeld dat de schade voor de bestaande activiteiten van de toeristische sector als geheel beperkt is. Voor een individueel bedrijf kan dat anders liggen. Bedrijven die aantoonbare onevenredige schade lijden als gevolg van de maatregelen uit het beheerplan, kunnen een beroep doen op een schadevergoedingsregeling. Meer hierover is opgenomen bij de bespreking van stimuleringsfonds en schaderegeling in hoofdstuk B3.

Afweging tussen economie en ecologie

In twintig inspraakreacties, waarvan een groot aantal eensluidend, is opgemerkt dat het beheerplan Voordelta weinig aandacht besteedt aan de manier waarop recreatie en natuur elkaar kunnen versterken. Een groot deel van deze insprekers vindt dat in het beheerplan de nadruk vooral ligt op de ecologische doelen en dat het huidig en toekomstig recreatief gebruik onvoldoende wordt gewaarborgd. Deze insprekers voorzien als gevolg van het beheerplan onvoldoende mogelijkheden voor recreanten. [9](#), [10](#), [11](#), [25](#), [26](#)

Verschillende gemeenten geven aan dat in het beheerplan naar hun mening de Eco2-benadering, waarbij economie en ecologie beide profiteren, te weinig tot uitdrukking komt. Zij verzoeken deze benadering in het beheerplan verder uit te werken. [4](#), [31](#), [32](#), [37](#)

Het beheerplan Voordelta is een uitwerking van de wettelijk verplichte natuurbescherming, zoals die is beschreven in de Natuurbeschermingswet 1998. Hoe die natuurbescherming is geregeld, is daarom een prominent onderdeel van het beheerplan. Bij het ontwerpen van de maatregelen om de natuur te beschermen is echter met veel creativiteit gezocht naar mogelijkheden om ruimte te blijven bieden aan economische activiteiten in het gebied. Inzet daarbij was een optimale afstemming te bereiken tussen economie en ecologie, volgens de zogeheten 'Eco2-benadering': in goed overleg tussen betrokken partijen zoeken naar een balans tussen ecologische en economische belangen, uitgaande van de wettelijke doelstellingen voor natuur.

Het eerder vermelde overleg over het gebied voor recreatie rond de Brouwersdam is een voorbeeld van deze Eco2-benadering, waarbij vertegenwoordigers van de recreatiesector, natuurbeheer en overheid samen vaststelden waar en wanneer

natuur echt voorrang moet hebben en waar en wanneer ruimte is voor recreatie. Deze aanpak van belangenafweging en overleg met betrokken partijen is in een of andere vorm bij het opstellen van alle maatregelen uit het beheerplan toegepast. In de tekst kwam dat soms onvoldoende tot uiting. Dit is in de definitieve versie aangepast.

Imagoschade

Een aantal insprekers stelt dat de recreatiesector imagoschade zal leiden door de beperkende maatregelen in het gebied. [10](#), [11](#), [9](#), [17](#), [39](#), [25](#), [4](#), [16](#)

Een inspreker vindt dat imagoschade het directe gevolg is van de beperkende maatregelen uit het beheerplan en dat daarin dus een regeling voor het vergoeden van deze schade niet mag ontbreken. [16](#)

Het beheerplan heeft gevolgen voor de bedrijvigheid in en het imago van het gebied, maar die gevolgen hoeven niet per definitie negatief te zijn. Een negatief effect zou kunnen zijn dat bij bezoekers van het gebied het beeld ontstaat dat er niets meer kan of mag. Dat is niet het geval, en duidelijk communiceren dat er zowel in ruimte als in tijd slechts geringe beperkingen voor recreanten gelden, zal helpen voorkomen dat dit beeld ontstaat. Daarnaast biedt het beschermen van de unieke natuur van de Voordelta kansen voor een specifieke imagoverbetering en daarmee voor ondernemersinitiatieven die inspelen op de natuurwaarden, rust en ruimte die in het gebied te vinden zijn en met het beheerplan nadrukkelijk bescherming genieten. Dergelijke promotie van het gebied en de bedrijfsactiviteiten die daarbij horen, zijn in eerste instantie aan marktpartijen. De rijksoverheid heeft wel een stimuleringsfonds opgericht als ondersteuning voor kansrijke en aantrekkelijke projecten. Meer informatie daarover is opgenomen bij de bespreking van het stimuleringsfonds in hoofdstuk B3. In datzelfde hoofdstuk is aandacht besteed aan regelingen voor het vergoeden van aantoonbare schade als gevolg van de maatregelen uit het beheerplan.

Zonering

De hierna volgende opmerkingen over vermeldingen van bestaand en toegestaan strandgebruik op de kaarten en in de tekst van het beheerplan, zijn ingedeeld per gemeente.

Westvoorne - De gemeente Westvoorne meldt dat er een fout is gemaakt bij het beschrijven van de strandpaviljoens: er zijn vijf jaarrondpaviljoens bij Rockanje, één bij de Haringvlietdam en één op de Brielse Gatdam. **32** Het recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg vraagt of de beheermaatregelen voor het recreatief gebruik van het strand in het beheerplan kunnen worden opgenomen. **22** De gemeente Westvoorne en het recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg geven aan dat kitebuggyen, vliegeren en mountainbiken wel beoefend werden ten tijde van het opstellen van de beschermingsmaatregelen voor de Slikken van Voorne. Verder mist het recreatieschap het aangespannen rijden vanaf de Brielse Gatdam tot aan de Haringvlietdam. De gemeente Westvoorne mist op de kaart van toegestaan gebruik in de Voordelta de recreatiemogelijkheden op de kust van Maasvlakte 2. **32, 22**

Goedereede - Een aantal insprekers merkt op dat kitebuggyen ontbreekt, deze sport vindt gezoneerd op het strand van Ouddorp plaats. De reddingsposten van Ouddorp zijn evenmin aangegeven. **16, 11, 17, 39, 8** De gemeente Goedereede geeft aan dat de zone voor paardrijden, vissen, kanoën, roeien en zeilen in oostelijke richting moet worden uitgebreid (tot strandpaal 6). Verder staat strandpaviljoen 't Gorsje niet op de kaart. Ook merkt de gemeente op dat in het bestemmingsplan Landelijk Gebied, eerste herziening, zeven strandpaviljoens zijn toegestaan. **8**

Noord-Beveland - De gemeente Noord-Beveland geeft aan dat de strandactiviteiten voor de kust van Noord-Beveland niet volledig zijn weergegeven. Verder bedraagt het aantal strandopgangen niet vijf, maar acht. **31**

Veere - De gemeente Veere geeft aan dat het onderdeel strandhuisjes moet worden aangepast: strandhuisjes staan vanaf de Veerse Dam tot voorbij de duinovergang Zandput. Verder meldt de gemeente dat bij tabel 6.1 kitesurfen (Neeltje Jans en Veerse Dam), windsurfen (Domburg, Vrouwenpolder en Neeltje Jans) en parasailing (Veerse Dam) moeten worden toegevoegd. Ten slotte laat de gemeente weten dat het strand tussen Vrouwenpolder en Oostkapelle wordt gebruikt om explosieven te laten springen. **37**

Westvoorne - De tekst met betrekking tot de paviljoens is aangepast volgens de opmerkingen, behalve het paviljoen op de Brielse Gatdam. In het beheerplan zijn alleen bestaande paviljoens opgenomen. Het paviljoen bij de Brielse Gatdam is nog niet aanwezig en is om die reden niet opgenomen. De bestaande beheermaatregelen voor recreatief gebruik van het strand zijn alsnog opgenomen. Kitebuggyen en vliegeren in Westvoorne zijn toegevoegd aan de kaart in het beheerplan. Volgens het inrichtingsplan Slikken van Voorne is aangespannen rijden langs de Brielse Gatdam niet toegestaan, om die reden is dit niet aangegeven op de kaart. Aangezien de strandzonering op de huidige Maasvlakte zal veranderen tijdens en na de aanleg van Maasvlakte 2, is deze niet in de kaart opgenomen.

Goedereede - De tekst in paragraaf 9.1.1 geeft een opsomming van een aantal vormen van bestaand gebruik. Deze activiteiten worden echter als voorbeeld genoemd, de tekst is niet bedoeld om een compleet overzicht te geven van alle recreatieactiviteiten ten tijde van het opstellen van het beheerplan. Een compleet overzicht van alle recreatieactiviteiten die plaatsvonden in het gebied, staat in tabel 9.1. In deze tabel staat kitebuggyen vermeld als bestaand gebruik. De twee genoemde EHBO-/Reddingsposten zijn toegestaan zonder Natuurbeschermingswetvergunning. Als activiteiten zijn reddingsposten toegevoegd aan de tabel met recreatieactiviteiten in paragraaf 3.1.1. en aan de kaart. De strandzonering is conform de APV van de gemeente Goedereede, maar is tot paal 6 weergegeven omdat verder in oostelijke richting het gebied tot het Natura 2000-gebied Duinen van Goeree en de Kwade Hoek behoort en daarmee geen onderwerp is van dit beheerplan. Strandpaviljoen 't Gorsje is toegevoegd op de kaart. In het beheerplan zijn alleen de momenteel bestaande strandpaviljoens opgenomen.

Noord-Beveland - Het aantal strandopgangen is aangepast: acht in plaats van vijf.

Veere - Kitesurfen en parasailing bij de Veerse Dam zijn toegevoegd. Surfen en kitesurfen op Neeltje Jans zijn eveneens toegevoegd. Parasailing is op een klein deel van het strand van Walcheren toegestaan en is toegevoegd. Het gebruik van het strand tussen Vrouwenpolder en Oostkapelle om explosieven te laten springen, is als bestaand gebruik opgenomen in het beheerplan

Evenementen

Verskillende insprekers constateren dat zowel in het beheerplan als in de Passende beoordeling evenementen niet zijn meegenomen en vragen of voor alle evenementen nu een voortoets op natuureffecten moet worden uitgevoerd. Ook vragen insprekers of het mogelijk is om in het beheerplan criteria op te nemen voor de noodzaak een beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 uit te voeren. **4, 8, 11, 17, 31, 37, 39**

Evenementen kunnen in de Voordelta plaatsvinden binnen de bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Vanwege het meestal eenmalige en unieke karakter van evenementen zijn vaste afspraken erover in het beheerplan weinig zinvol. De Natuurbeschermingswetvergunning is beter geschikt om een afweging op maat te maken en voorwaarden gebaseerd op de specifieke situatie op te stellen. Daarbij is het lang niet in alle gevallen nodig om de volledige vergunningprocedure te doorlopen: in paragraaf 3.3 van het beheerplan staat hier meer informatie over.

Onderdeel van deze procedure is een vooroverleg met het bevoegd gezag. Daaruit zal blijken of het volgen van een vergunningstraject nodig is, of dat met voorwaarden vooraf (mitigerende maatregelen) negatieve effecten kunnen worden voorkomen waardoor een vergunning achterwege kan blijven. Het bevoegd gezag kan vragen vooraf de effecten van het evenement op de beschermde natuur schriftelijk te rapporteren (quicksan, verslechterings- en verstoringsstoets of Passende beoordeling). Belangrijke aandachtspunten van zo'n rapportage zijn verstoering (bijvoorbeeld door geluid, licht en/of betreding) en vervuiling van natuur.

Voor evenementen die periodiek op dezelfde locatie en wijze plaatsvinden, hoeft, eenmaal getoetst, uiteraard niet steeds een nieuwe toets te worden uitgevoerd.

Kanoën

Kanovaren is een rustige, niet-bodemberoerende activiteit, die over het algemeen wordt beoefend door natuurliefhebbers. Daarom vindt de Vereniging Kampeerboerderijen dat dit mogelijk moet blijven bij de Kop van Schouwen. **26** Een andere inspreker geeft aan dat hij al jaren solo vaart in het gebied en zich nogal beperkt voelt door de voorgestelde maatregelen. Hij wil als privépersoon ook in aanmerking kunnen komen voor een vaarvergunning. **2**

In het definitieve beheerplan vallen kanotochten, anders dan in het ontwerp-beheerplan, niet onder het regime van de Natuurbeschermingswet 1998. In plaats daarvan bevat het beheerplan voorwaarden voor kanoën in de Voordelta. In het rustgebied Bollen van de Ooster is kanoën toegestaan in de noordoostelijke punt van dit gebied. In het rustgebied de Hinderplaat is kanoën alleen toegestaan in groepsverband en als georganiseerde tocht van de koepelorganisaties Nederlandse Kanobond en Toeristische Kanobond Nederland. De tochten staan onder leiding van gecertificeerde instructeurs of tochtleiders. Er is een maximum gesteld aan het aantal kanotochten in rustgebied de Hinderplaat: in de periode 1 september tot 1 mei maximaal tien tochten in totaal, waarvan maximaal twee per dag. Tussen 1 mei en 1 september zijn kanotochten in rustgebied de Hinderplaat niet toegestaan, vanwege de zoogperiode van de gewone zeehond en de foerageerperiode van visdief en grote stern.

Strandtenten of-paviljoens

De gemeenten Veere en Schouwen-Duiveland geven aan dat de termen strandtent en strandpaviljoen niet eenduidig zijn gebruikt. Zij geven de voorkeur aan de term strandpaviljoen. **4, 37**

'Strandtent' is in de tekst van het beheerplan vervangen door 'strandpaviljoen'.

Groei van recreatie

Twee insprekers vinden het, gezien de groei van de recreatie in het gebied, wenselijk om: a) een limiet per recreatievorm op te nemen, en b) na drie jaar de recreatieontwikkeling en de mogelijke consequenties daarvan op de natuur te evalueren. **18, 28**

Via het vergunningstelsel van de Nb-wet 1998 wordt gewaarborgd dat geen activiteiten plaatsvinden die (alleen of gecumuleerd) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Daarnaast bevatten de toegangsbeperkingsbesluiten en het beheerplan maatregelen om rust te waarborgen in een aantal rustgebieden.

De maatregelen uit het beheerplan worden aan het einde van de beheerplanperiode geëvalueerd. Hiervoor is gekozen omdat

ecologische ontwikkelingen meestal pas na vijf jaar meetbaar zijn. Wel worden tijdens de looptijd van het beheerplan de ontwikkelingen in het gebied en de resultaten van de maatregelen gevolgd.

Kitesurfen en kitebuggyen

Stichting Natuur en Landschap Voorne-Putten geeft aan een goed beheer van de Voordelta te ondersteunen, in het bijzonder het scheiden van kitesurfers en steltlopers op de Slikken van Voorne en het scheppen van meer rust op de Hinderplaat. 12

De Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland merkt op dat kitebuggyen en kitesurfen in de omgeving van de Verklikkerplaat de ontwikkeling van dit gebied als goed functionerend rustgebied onmogelijk maken. 20

Een inspreker vindt dat het recreëren in het Voordeltagebied te sterk aan banden wordt gelegd en benadrukt dat kitesurfen een milieuvriendelijke sport is. 15

In de gebieden rond de Slikken van Voorne en de Hinderplaat zijn rustgebieden ingesteld om de rust te waarborgen. Dat betekent dat activiteiten daar in het algemeen ofwel niet mogen plaatsvinden ofwel aan voorwaarden gebonden zijn. In de Slikken van Voorne mag bijvoorbeeld niet gekitesurft worden in verband met de steltlopers. De Hinderplaat is gesloten voor alle activiteiten om verstoring van zeehonden en vogels te voorkomen.

Voor de reactie met betrekking tot kitebuggyen op het Verklikkerstrand wordt verwezen naar hoofdstuk B8 in de nota. Het kitesurfen in de Voordelta is getoetst in de Passende beoordeling, en met het instellen van het rustgebied Verklikkerplaat zijn er ter plekke geen significant negatieve effecten te verwachten op de beschermde natuurwaarden.

Bij het opstellen van de maatregelen uit het beheerplan om de natuur te beschermen, is zoveel mogelijk rekening gehouden met activiteiten in het gebied, zoals surfen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een aantal rustgebieden waar beperkingen gelden (zie beheerplan, kaart 1 en hoofdstuk 3). In het overige deel van de Voordelta kunnen vrijwel alle bestaande activiteiten gewoon blijven plaatsvinden, omdat ze daar geen of minder verstoring van de natuur tot gevolg hebben.

Sportvisboten

Een inspreker merkt op dat in figuur 8 sportvisboten ontbreken. 23

Figuur 8 is ter illustratie opgenomen in het beheerplan. In figuur 8 zijn alle boten weergegeven die tijdens een van de tellingen zijn waargenomen. Deze telling is uitgevoerd vanuit de lucht: er is alleen aangegeven of het gaat om een zeilboot of een motorboot, omdat verder onderscheid vanuit de lucht niet altijd mogelijk is. Bij deze telling is dus geen onderscheid gemaakt tussen de functies van de verschillende boten.

In de Passende beoordeling staat in figuur 4.1 wel een aparte inventarisatie van sportvisboten. Omdat voor de waarnemingen waar deze figuur op is gebaseerd, een ander tijdsbestek en andere methoden zijn gehanteerd dan bij de eerder genoemde tellingen, kunnen de figuren niet gecombineerd worden tot één figuur.

B 1.2 Visserij

Instandhouding habitatype 1110B

Verschillende natuurorganisaties merken op dat, gezien de matige tot ongunstige staat van instandhouding van habitatype 1110B (zandbanken in ondiepe zee), er vanuit de instandhoudingsdoelstellingen al maatregelen genomen zouden moeten worden om visserij te beperken. Daarbovenop zou dan het compensatiepakket van Maasvlakte 2 moeten komen. De organisaties concluderen dat de voorgestelde maatregelen voor de vereiste natuurbescherming ontoereikend zijn. [18](#), [21](#), [24](#), [28](#), [34](#).

In het aanwijzingsbesluit, waarmee de Voordelta is aangewezen als Natura 2000-gebied, is met betrekking tot habitatype 1110B een behoudsdoelstelling opgenomen. Dit is in het beheerplan vervolgens als uitgangspunt gehanteerd. Het beheerplan is een uitwerking van het aanwijzingsbesluit, de instandhoudingsdoelstellingen zelf staan in het beheerplan niet ter discussie.

Bollen van de Ooster en Bollen van het Nieuwe Zand

Een inspreker merkt op dat het gebied Bollen van de Ooster, in tegenstelling tot afspraken bij eerdere besprekingen, in de wintermaanden gesloten is voor de garnalenvisserij. Juist in de winter is dit voor garnalenvissers een belangrijk gebied, meldt de inspreker. [40](#)

Twee sprekers geven aan dat bij Bollen van het Nieuwe Zand de grens van het rustgebied te ver naar het noorden ligt. Daarbij vraagt een van de twee sprekers waarom dit gebied een vierkant raster is in plaats van de dieptelijn als grens te nemen. Sprekers geven aan dat de noordgrens van Bollen van het Nieuwe Zand een belangrijk gebied is voor de garnalen- en ensisvisserij. Eén van deze sprekers voorziet een veiligheidsrisico als het hele gebied moet worden betond. [1](#), [14](#), [6](#), [40](#)

De verschillende visserijorganisaties merken op dat argumenten ontbreken om de rustgebieden niet open te stellen voor vissers,

zoals de visserijsector in overleg heeft voorgesteld. Zij verzoeken dit in het beheerplan te wijzigen. [35](#)

In het overleg over het beheerplan heeft de visserijsector een aantal wensen geuit voor extra visserijmogelijkheden in de rustgebieden. De haalbaarheid van deze wensen is onderzocht: alleen in Hinderplaat en Slikken van Voorne zijn er mogelijkheden voor kleinschalige visserijen; Hinderplaat is kleiner gemaakt en in Bollen van het Nieuwe Zand is een zomer-/winterregime afgesproken. De wintersluiting van Bollen van de Ooster voor de garnalenvisserij blijkt echter onvermijdelijk, vanwege negatieve effecten op de natuurdoelstellingen. Bollen van de Ooster is een belangrijk overwinteringsgebied voor de zwarte zee-eend. Regelmatige verstoring door de visserij, juist in de winterperiode, zou negatieve gevolgen hebben voor de kwaliteit van het gebied voor deze soort. Daarom is Bollen van de Ooster in de winterperiode niet toegankelijk. In de zomerperiode geldt een kleiner rustgebied.

Het noordelijk deel van Bollen van het Nieuwe Zand is inderdaad gedeeltelijk dieper water, ongeveer vijftien meter, terwijl de grenzen van de andere rustgebieden bij ongeveer vijf meter diepte liggen. Het gebied Bollen van het Nieuwe Zand is aangewezen als rustgebied omdat hier grote concentraties zwarte zee-eenden verblijven, met name in het voorjaar. Deze soort kan tot twintig meter diep duiken om voedsel te verzamelen, en verzamelt zijn voedsel ook in de diepere delen van het gebied. Vandaar de keuze om ook enkele delen met dieper water bij het rustgebied te betrekken.

De noordelijke grens van Bollen van het Nieuwe Zand volgt de rand van de vaargeul, de zuidelijke en westelijke grenzen worden bepaald door de grenzen van het bodembeschermingsgebied.

Om veiligheidsrisico's ten aanzien van betonning te vermijden gelden internationale maritieme maatstaven, waar de betonning rond de rustgebieden uiteraard aan zal voldoen. Het aanbrengen van de betonning zal, zoals gebruikelijk, publiekelijk bekend worden gemaakt. De ligging van de betonning wordt gepubliceerd op zeekaarten.

Natuurbeschermingswetvergunning

Drie insprekers betreuren het dat visserij in de Voordelta gebonden is aan een Natuurbeschermingswetvergunning. Zij wijzen op de beperkingen die zo'n vergunning met zich meebrengt. **8, 41** Het Productschap Vis en andere visserijorganisaties vinden het onacceptabel dat er voor de meeste visserijvormen in de Voordelta nog steeds een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is. De organisaties wijzen erop dat deze handelswijze in strijd is met de brief die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 13 september 2006 aan de Tweede Kamer stuurde. De visserijorganisaties merken daarnaast op dat bij het maken van een Passende beoordeling voor een Natuurbeschermingswetvergunning rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten: omdat recreatie onder voorwaarden is toegestaan zonder Natuurbeschermingswet, wordt het maken van een Passende beoordeling zulk specialistisch werk dat visserijorganisaties dit niet meer zelf kunnen doen. De manier waarop het beheerplan omgaat met recreatie, veroorzaakt dus rechtsonzekerheid en verhoogde administratieve lasten voor de visserij. **35**

De gemeente Goedereede voegt hieraan toe dat het verplicht stellen van een Natuurbeschermingswetvergunning voor sommige vormen van visserij vissers verder beperkt in hun mogelijkheden. Dit zal een negatief effect hebben op de sociaal-economische ontwikkeling in de gemeente. **8**

Natuurmonumenten wijst erop dat geen enkele vorm van visserij, gezien de onzekerheden en het voorzorgsprincipe, op voorhand kan worden toegestaan zonder Natuurbeschermingswetvergunning. Daarnaast zou schelpdiervisserij niet in de Voordelta moeten worden toegestaan. **18**

Het Productschap Vis wijst er op dat alleen is ingestemd met het beperken van boomkorvisserij met schepen van meer dan 260 pk om andere vormen van visserij in het gebied te kunnen waarborgen. Deze opstelling heeft niet tot het beoogde resultaat geleid, omdat andere vormen van visserij in het gebied in het beheerplan grotendeels onder het regime van de Natuurbeschermingswet 1998 vallen. **35**

Een van de insprekers heeft moeite met de limiet van 260 pk en vermoedt dat dit bedacht is om de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2 te vergemakkelijken. **41**

In de Voordelta zijn gebruiksfuncties beperkt die een significant negatieve invloed hebben op de natuurbeschermingsdoelen die voor het gebied gelden (zie brief minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 13 september 2006 aan de Tweede Kamer). Het beheerplan bevat daarom beperkingen voor vormen van visserij die vanwege hun aard of vanwege het gebied waar ze plaatsvinden, realisatie van de natuurbeschermingsdoelen in de weg staan. Daarnaast worden er in het beheerplan ook nog maatregelen genomen voor de compensatie van het verlies aan natuurwaarden door de aanwezigheid en aanleg van de Maasvlakte 2. Het weren van de boomkorvisserij met een motorvermogen van meer dan 260 pk uit het bodembeschermingsgebied is een maatregel die voortkomt uit deze compensatieopgave.

De effecten van de verschillende vormen van visserij zijn voor het ontwerp-beheerplan onderzocht en vervolgens beoordeeld in de Passende beoordeling. Na opstellen van het ontwerp-beheerplan is, zoals aangekondigd, aanvullend onderzoek gedaan naar de gevolgen van schelpdiervisserij. De gezamenlijke onderzoeksresultaten bieden voldoende informatie en vormen de basis voor de maatregelen die in het definitieve beheerplan zijn opgenomen. Voor die activiteiten waarvan niet in zijn algemeenheid kan worden bepaald dat zij geen significante effecten kunnen hebben, is verwezen naar het reguliere vergunningstelsel van de Natuurbeschermingswet 1998.

Uit het onderzoek van Imares blijkt dat met een verbod op de boomkorvisserij met een motorvermogen van meer dan 260 pk minimaal tien procent kwaliteitsverbetering voor de bodem in het bodembeschermingsgebied gerealiseerd kan worden. Deze kwaliteitsverbetering is nodig om verlies van natuurwaarden door de aanleg van Maasvlakte 2 te compenseren. Dit betekent dat in het bodembeschermingsgebied verdere maatregelen voor andere bodemberoerende visserijen niet nodig zijn.

Boomkorvisserij met boten met minder dan 260 pk motorvermogen is in het bodembeschermingsgebied niet verboden. Vissersboten met minder dan 260 pk worden gebruikt voor kleinschalige (gesleepte) visserijen. De effecten van de schepen met een motorvermogen kleiner dan 260 pk zijn apart getoetst in de Passende beoordeling. Hieruit blijkt dat deze en andere kleinschalige visserij in de huidige omvang in de Voordelta kan blijven plaatsvinden zonder de natuurbeschermingsdoelen te schaden. Om die reden is in het beheerplan de sleepnetvisserij

met een motorvermogen kleiner dan 260 pk in de Voordelta, maar buiten de rustgebieden, onder voorwaarden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Passende beoordeling

Een inspreker merkt op dat bij het overleg met het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) over de visserij en het beheerplan is overeengekomen dat de visserij geen Passende beoordeling hoefde aan te vragen. Dit mist de inspreker in het beheerplan. In het ontwerp-beheerplan staat dat er wel een Passende beoordeling voor de visserij nodig is. **40**

Naar aanleiding van zienswijzen is nader bezien of op basis van onderzoeksresultaten een aantal vormen van visserij in het beheerplan kon worden vrijgesteld van vergunningplicht. Ten aanzien van boomkorvisserij met minder dan 260 pk, bordenvisserij en visserij met staand want, zegen, korven en fuiken is geconcludeerd dat deze in bepaalde delen van de Voordelta onder in het definitieve beheerplan geformuleerde voorwaarden kunnen worden toegestaan. Voor de genoemde visserijvormen die onder deze voorwaarden worden uitgevoerd, geldt de uitzondering uit artikel 19d lid 2 Nb-wet 1998.

Voor andere vormen van visserij, zoals garnalenvisserij, schelpdiervisserij en mosselzaadinvanginstallaties, geldt het vergunningstelsel van de Natuurbeschermingswet 1998. Dit betekent echter niet dat er altijd een Passende beoordeling hoeft te worden gemaakt. Het kan zijn dat de vergunningverlener vindt dat er voldoende milieu-informatie is en dat op basis van deze informatie kan worden geconcludeerd dat geen sprake zal zijn van verslechtering en/of verstoring. Wanneer de vergunningverlener, eventueel na een voortoets, niet kan uitsluiten dat de voorgestelde activiteit significant negatieve gevolgen kan hebben, zal aan de initiatiefnemer gevraagd worden een Passende beoordeling te maken. Een compleet overzicht van alle vrijgestelde en vergunningplichtige vormen van visserij staat in hoofdstuk 3 van het beheerplan.

Staand want en zegen

Een inspreker vraagt waarom visserij met staand want wel kan blijven plaatsvinden, terwijl bodembescherende visserij uit grote delen van het bodembeschermingsgebied wordt geweerd. **1**

Het Zuid-Hollands Landschap vindt dit ook en merkt tevens op dat alleen enquêtes afnemen onder staand wantvissers een groot risico van sociaal gewenste antwoorden met zich meebrengt. Een onderzoek in het IJsselmeer gaf aan dat in de winter van 2003/2004 meer dan 12.000 watervogels zijn verdrongen als gevolg van deze visserij. Het Zuid-Hollands Landschap verzoekt realistische cijfers te hanteren en meent dat het weren van staandwantvisserij in de rustgebieden noodzakelijk is. **34**

Het Productschap Vis doet het dringende verzoek om visserij met de zegen op de Slikken van Voorne toe te staan. Deze visserij maakt in dit gebied een wezenlijk onderdeel uit van het gemengde visserijbedrijf van een tweetal kleinschalige lokale vissers. **35**

Om de effecten van Maasvlakte 2 te compenseren, moet de biomassa als voedsel voor vogels en vissen in het bodembeschermingsgebied worden verhoogd om de totale biomassa in de Voordelta gelijk te houden aan de situatie vóór de aanleg van Maasvlakte 2. Dit kan bereikt worden door de boomkorvisserij in bepaalde delen van het Voordeltagebied uit te sluiten. Uit de Passende beoordeling blijkt dat staandwantvisserij geen negatief effect heeft op de beschermde natuurwaarden. Een verbod draagt dus niet bij aan het realiseren van de doelstellingen voor de natuurcompensatie. Ook voor het behalen van de doelstellingen op grond van Natura 2000 is uitsluiting niet noodzakelijk.

Staand want in het IJsselmeer en de Voordelta is niet goed met elkaar te vergelijken. De stroming in het Voordeltagebied is veel groter, hierdoor komen de netten van staandwantvissers heel dicht bij de bodem te liggen. De kans dat vogels of zeehonden daarin verstrikt raken, is erg klein.

De slikken in het rustgebied de Slikken van Voorne zijn belangrijk als foerageer- en rustgebied voor steltlopers. Het rustgebied is voor deze soort ingesteld omdat de steltloper gevoelig is voor verstoring, waarvan sprake is bij activiteiten op een afstand van 100-500 meter. De zegenvisserij in dit gebied is echter een beperkte activiteit van slechts één klein schip, dat deze visserij bovendien niet continu en jaarrond bedrijft. Wanneer dit schip een afstand van 250 meter tot de droog blijvende hoogwatervluchtplaatsen aanhoudt, zijn de gevolgen voor natuur verwaarloosbaar. Onder deze voor-

waarde is het daarom mogelijk de bestaande zegenvisserij in het rustgebied de Slikken van Voorne voort te zetten. Deze voorwaarde is opgenomen in het Toegangsbeperkingsbesluit Verklikkerplaat en Slikken van Voorne.

Maatregelen

Het Productschap Vis wijst er op dat de aanwezige vogel- en zeehondenpopulaties zich hebben ontwikkeld bij visserij die van oudsher in het gebied plaatsvindt. De organisatie vindt het onduidelijk welke conflicten tussen beide tot een sluiting van het Voordeltagebied voor visserij met de wekkerkettering zouden moeten leiden. ³⁵ De inspreker vindt dat de maatregelen voor de Voordelta zwaarder zijn dan noodzakelijk, het weren van de boomkorvisserij zou toereikend moeten zijn. Aanvullende maatregelen, bijvoorbeeld het instellen van de rustgebieden binnen het bodembeschermingsgebied, zijn onnodig. ⁶

In het bodembeschermingsgebied wordt de bodemberoerende visserij met boten van 260 pk en meer geweerd, zodat de hoeveelheid biomassa kan toenemen. De effecten van Maasvlakte 2 die gecompenseerd moeten worden, betreffen echter niet alleen de effecten op de bodem, maar ook de effecten op enkele vogelsoorten. Onder meer om deze reden zijn de rustgebieden ingesteld.

In de rustgebieden is visserij - net als recreatie - slechts beperkt toegestaan vanwege de verstorende werking die deze activiteit heeft op bepaalde vogelsoorten waarvoor een compensatie-doelstelling geldt vanwege Maasvlakte 2, te weten de zwarte zee-eend, de grote stern en de visdief. Daarnaast is visserij in een aantal rustgebieden ook verstorend voor de gewone zeehond, steltlopers en eenden. Met de toegangsbeperkende maatregelen rond hun rustplaatsen in de gebieden Hinderplaat, Bollen van de Ooster en de Verklikkerplaat, gelegen in de Voordelta, moet er op termijn een populatie van ten minste tweehonderd gewone zeehonden in de gehele Delta kunnen leven en daar hun jongen grootbrengen, waarmee de verbeterdoelstelling voor deze soort uit het Aanwijzingsbesluit Voordelta kan worden behaald.

Het beheerplan is een uitwerking van de in het Aanwijzingsbesluit vervatte natuurdoelstellingen. Deze doelstellingen staan in het beheerplan niet ter discussie.

Verplaatsing van visserij

Een inspreker vindt dat het ontwerp-beheerplan onvoldoende

rekening houdt met het verplaatsen van de visserij naar elders. De inspreker leest ook uit de documenten dat buiten het bodembeschermingsgebied de intensiteit van de boomkorvisserij het hoogst is, en vraagt of bij de berekening van de ecologische winst hiermee rekening is gehouden. ²¹

Verplaatsing van visserij naar buiten het bodembeschermingsgebied wordt niet in belangrijke mate verwacht. Middels de beoordeling van vergunningaanvragen kunnen omvang en intensiteit van voor de natuurwaarden potentieel schadelijke vormen van visserij worden beheerst en kan ervoor worden gezorgd dat deze niet in die mate toenemen dat de natuurdoelstellingen in gevaar komen.

Buitenlandse schepen

Een inspreker vindt het beheerplan niet duidelijk over het weren van buitenlandse vissersschepen uit het bodembeschermingsgebied. ²¹

Het bodembeschermingsgebied heeft een breedte van maximaal drie zeemijl (ongeveer 5.475 meter). Binnen drie zeemijl kan de Nederlandse overheid maatregelen nemen tegen buitenlandse vissersvaartuigen op basis van nationale wetgeving. De maatregelen in het bodembeschermingsgebied hebben dus betrekking op alle vissersvaartuigen, ook die uit andere landen (nieuwe tekst beheerplan paragraaf 8.5). De toegangsbeperkingsbesluiten, waaronder die van het bodembeschermingsgebied, effectueren de in het beheerplan Voordelta beschreven maatregelen. Op de toegangsbeperkende maatregelen voor de visserij is mede het Europese Gemeenschappelijk Visserij Beleid van toepassing. Om die reden zijn de toegangsbeperkingsbesluiten genotificeerd bij de Europese Commissie. In juni 2008 heeft de Europese Commissie ingestemd met deze maatregelen.

Toename ensisvisserij

Een inspreker wijst op de toename in ensisvisserij die zal plaatsvinden. Dit wordt niet in het beheerplan genoemd. ²¹

De ontwikkelingen van de visserij, waaronder de ensisvisserij, zijn beschreven in hoofdstuk 9 van het beheerplan. Toekomstige ontwikkelingen zijn niet in het kader van dit beheerplan getoetst. Deze ontwikkelingen zullen, als ze zich voordoen, worden beoordeeld met inachtneming van de Nb-wet 1998 om conflicten met de natuurbeschermingsdoelstellingen te voorkomen.

Duurzame visserij

Het Productschap Vis verbaast zich erover dat toekomstige milieuvriendelijke alternatieven voor de boomkorvisserij, waarbij er geen bodemberoering meer is zoals bij de pulsvisserij, niet genoemd worden als inpasbare visserijvormen die in een toegangsbeperkingsbesluit worden opgenomen. Hiermee zou immers ook een duidelijke prikkel uitgaan naar vissers om in dergelijke technieken te investeren. **35**

Voor het beheerplan Voordelta zijn de activiteiten die bij het opstellen van het plan in het gebied plaatsvonden, beoordeeld op hun effecten op de natuurbeschermingsdoelstellingen. Nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld de genoemde pulsvisserij, worden beoordeeld zodra een initiatiefnemer daarvoor de benodigde vergunningen aanvraagt. Datzelfde geldt voor experimenten om tot zulke ontwikkelingen te komen. Wanneer uitvoerders van bestaande activiteiten menen deze duurzamer te kunnen uitvoeren en daarmee eerder gesignaleerde negatieve effecten op de natuurbeschermingsdoelstellingen te voorkomen, kan met het beheerplan als kader, zo nodig een nieuwe afweging worden gemaakt.

Schelpdiervisserij

Het Productschap Vis en andere visserijorganisaties merken op dat in paragraaf 7.3 een toename van de kokkelvisserij als knelpunt wordt gezien voor de ontwikkeling van de eidereend. Ze verbazen zich erover dat hier de visserij op kokkels zo expliciet wordt genoemd. De organisaties merken op dat dit immers niet de enige vorm van schelpdiervisserij is die in ongereguleerde vorm een effect zou kunnen hebben op de voedselsituatie van eiders en andere schelpdieretende vogels. Ze geven aan dat de kokkelvisserij helemaal niet toeneemt, maar dat deze af en toe plaatsvindt wanneer er voldoende kokkels zijn. Insprekers merken ook op dat in jaren waarin kokkels ontbreken, er wel eidereenden zijn, die ook overleven. De organisaties concluderen dat kokkels weliswaar van belang zijn, maar niet bepalend voor eiderpopulaties. Zij verzoeken om een genuanceerdere benadering met betrekking tot de kokkelvisserij. **35**

Het Productschap Vis wijst erop dat in het aangekondigde schelpdieronderzoek ook het verstoringseffect op vogels in kaart moet worden gebracht, aangezien dit een onderdeel is van het ontwerp-beheerplan. **35**

Om de populatie eidereenden en de kwaliteit van hun leefgebied in stand te houden, is het van belang dat er voldoende voedsel voor deze soorten aanwezig is. Cruciaal voor de kwaliteit van het leefgebied is het op peil houden van de schelpdiervoorraad in de voedselgebieden van de eider. In de Voordelta bestaat het voedsel vooral uit kokkels die voorkomen in de Haringvlietmonding, en mosselen, wanneer deze aanwezig zijn. De fluctuaties aan voedsel in dit gebied hebben in het verleden geleid tot fluctuaties in het voorkomen van aantallen eidereenden. Dit gebied dient vooral in de winter als voedselgebied. In het vroege voorjaar komt de eidereend voor bij de Hinderplaat en Bollen van de Ooster, waar alternatieve voedseldieren gebruikt worden, zoals de ensis (Amerikaanse Zwaardschede). Naast beschikbaar voedsel is in deze gebieden in de aangegeven perioden overigens ook voldoende rust van belang. In de afweging die in de benodigde vergunningenprocedure op grond van de Natuurbeschermingswet wordt gemaakt, wordt per keer rekening gehouden met de draagkracht van het ecosysteem en de rol die genoemde organismen spelen in de voedselvoorziening van o.a. eidereenden.

Alle activiteiten waarvan verwacht wordt dat ze een significant negatief effect hebben, dienen te worden getoetst in een Passende beoordeling. Om deze reden is de opmerking van het Productschap Vis met betrekking tot het verstoringseffect van de schelpdiervisserij op vogels meegenomen in het schelpdieronderzoek.

Vissen vanuit de haven

Een inspreker geeft aan dat het met de maatregelen zoals voorgesteld in het ontwerp-beheerplan voor sommige vormen van visserij onmogelijk wordt om op de weg van en naar de haven te kunnen vissen. **41**

Ook op vaarroutes door het bodembeschermingsgebied zijn de maatregelen van kracht die voor het hele bodembeschermingsgebied gelden. Boomkorvisserij met een schip met meer dan 260 pk motorvermogen is daar dus niet toegestaan. Met een dergelijk schip doorvaren naar gebieden waar wel gevestigd mag worden, is uiteraard wel mogelijk. Voor de overige vormen van visserij die in het bodembeschermingsgebied niet zijn verboden, geldt dat vissen van en naar de haven in beginsel wel mogelijk is.

Grens bodembeschermingsgebied ten zuidwesten van Maasvlakte 2

Een inspreker geeft aan dat de begrenzing van het bodembeschermingsgebied ten zuidwesten van Maasvlakte 2 een rare punt heeft. Daar is voor vissers moeilijk omheen te komen. De inspreker verzoekt dan ook om praktische redenen om de grens van dit gebied in een rechte lijn te laten lopen. 41

De begrenzing van het bodembeschermingsgebied is in het Toegangsbeperkingsbesluit Bodembeschermingsgebied Voordelta en in het definitieve beheerplan op een aantal punten aangepast ten opzichte van de begrenzing in het ontwerp-beheerplan. Hiervoor waren twee aanleidingen. In de eerste plaats bleek uit herberekening van het oppervlak van het bodembeschermingsgebied dat dit iets groter was dan het noodzakelijk te compenseren oppervlak (MER aanleg Maasvlakte 2). In de tweede plaats is de ligging van de 3 mijlsgrens in 2007 in (inter)nationaal verband aangepast aan de nieuwe basiskustlijn. Dit heeft geleid tot de volgende aanpassingen in oppervlak en begrenzing van het bodembeschermingsgebied. De puntvorm ten zuiden van Maasvlakte 2 is afgetopt. Geheel rechte trekken van de grens bleek niet mogelijk, omdat juist in dat deel van de Voordelta een waardevol bodemoppervlak van het Habitatype 1110 aanwezig is, nodig om te beschermen ten behoeve van de compensatieopgave. Daarnaast is de 'buitengrens' ter hoogte van Schouwen-Duiveland enigszins rechtgetrokken en is de zuidwestkust van Schouwen-Duiveland buiten het bodembeschermingsgebied gebracht. Het bodembeschermingsgebied in het beheerplan Voordelta is hiermee in totaal ongeveer 800 hectare verkleind ten opzichte van het vermelde oppervlak in het ontwerp-beheerplan. Het kaartbeeld is navenant aangepast. Met deze aanpassingen van de grens van het bodembeschermingsgebied is tegemoetgekomen aan de inspraakreactie.

B 1.3 Maatregelen overig

Kabels en leidingen

Stichting De Noordzee geeft aan dat er voorwaarden gesteld moeten worden aan de aanleg van pijpleidingen, in elk geval in de rustgebieden. **21**

Een inspreker vraagt wat er bedoeld wordt met dringende noodzaak bij onderhoud van kabels en leidingen. De inspreker merkt tevens op dat in een beheerplan ook rekening moet worden gehouden met reeds bekendgemaakt overheidsbeleid en dat dus de BritNed-verbinding ook moet worden meegenomen in het beheerplan. **3**

In de planperiode van het beheerplan Voordelta (2008-2013) is geen aanleg van (nieuwe) pijpleidingen voorzien in de Voordelta. Mocht gedurende de beheerplanperiode hiervan afgeweken worden, dan zal de activiteit vergunningplichtig zijn op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. In de Natuurbeschermingswetvergunning kunnen vervolgens eventuele voorwaarden worden opgenomen. Voor de aanleg van pijpleidingen buiten de rustgebieden zijn geen voorwaarden nodig. Uit de Passende beoordeling blijkt dat er geen significant negatieve effecten optreden op de natuurwaarden.

Dringende noodzaak voor onderhoud van kabels en leidingen is dreigende leidingbreuk of losraken van de leidingen van de bodem. Om mogelijke calamiteiten te vermijden, is acuut ingrijpen dan noodzakelijk. In de toegangsbeperkingsbesluiten voor de rustgebieden is hiertoe een aparte clausule opgenomen.

Toekomstige projecten en plannen worden opgenomen in het beheerplan als hiervoor een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is afgegeven. Tijdens het opstellen van het ontwerp-beheerplan was dit voor de BritNed-verbinding niet het geval, dus werd deze toen niet beschreven. De vergunning voor het aanleggen van de verbinding is inmiddels op 19 december 2007 verleend, dus is de activiteit nu wel in het beheerplan opgenomen.

Suppleties

Het Productschap Vis vraagt waarom boomkorvisserij wordt geweerd, terwijl suppleties gewoon doorgang kunnen vinden. **35**

Stichting De Noordzee merkt op dat in de tabel van 3.1.3 alleen zandsuppleties zijn vermeld. In paragraaf 6.1.3 wordt in de omschrijving onderscheid gemaakt tussen strand- en vooroeversuppleties. De organisatie verzoekt dat dit onderscheid ook wordt weergegeven in de tabel van 3.1.3. Daarnaast geven Natuurmonumenten en Stichting De Noordzee aan dat strand- en vooroeversuppleties onder het regime van de Natuurbeschermingswet 1998 behoren te vallen: het betreft een nieuwe activiteit met mogelijk grote effecten wanneer zand op schelpdierbanken terechtkomt. **21, 18**

De strand- en vooroeversuppleties die in de beheerplanperiode in de Voordelta zijn gepland, zijn getoetst. Conclusie is dat er bij strandsuppleties geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Voordelta (waaronder de bodemkwaliteit) optreden. Bij vooroeversuppleties is sprake van een tijdelijk effect (op ondiepe zeebanken) na een suppletie. Omdat die habitat in de gehele delta op veel grotere schaal voorkomt dan in het gebied waarin wordt gesuppleerd, zal dit tijdelijke effect de staat van instandhouding van deze habitat niet significant negatief beïnvloeden. Op grond hiervan zijn de in de beheerplanperiode geplande suppleties in de Voordelta vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, mits er wordt voldaan aan een monitoringvoorwaarde. Suppleties die niet zijn beschreven in het beheerplan of worden uitgevoerd op een afwijkende wijze, zijn wel vergunningplichtig.

In het beheerplan is het onderscheid aangegeven tussen strand- en vooroeversuppleties. In de toelichting bij de tabel in paragraaf 3.1.3. is dit in de definitieve versie verduidelijkt. Het beheerplan gaat uit van bestaand gebruik en de autonome ontwikkeling daarvan. Vooroeversuppleties kunnen opgevat worden als een autonome ontwikkeling, aangezien hier beleid voor is ontwikkeld (zie onder andere de 3e

Kustnota). In het definitieve beheerplan is een gedetailleerde beschrijving opgenomen van de geplande suppletieactiviteiten gedurende de beheerperiode in hoofdstuk 9.

Verdieping Slijkgat

De gemeente Goedereede verzoekt naast de vermelde informatie over de onderhoudswerkzaamheden in het Slijkgat in het beheerplan op te nemen dat van een extra verdieping van het Slijkgat tot 5,5 meter geen significante effecten te verwachten zijn op soorten die in de Voordelta bescherming genieten. Dit blijkt uit een voortoets van Rijkswaterstaat Noordzee, meldt de inspreker. 8

De extra verdieping van het Slijkgat wordt beschouwd als een nieuw plan (of project) waarvoor een vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 moet worden doorlopen. In dat verband zal op grond van alle benodigde informatie een afweging worden gemaakt en zullen, zo nodig, nadere voorwaarden worden gesteld. Voor de extra verdieping die in 2008 is voorbereid, heeft het Bevoegd Gezag een afweging gemaakt en in mei 2008 aangegeven, dat er geen natuurbeschermingswetvergunning nodig is.

Externe werking

Het Havenbedrijf Rotterdam vindt dat in het ontwerp-beheerplan onvoldoende externe werking en effecten van bestaand gebruik worden weergegeven, en dan met name de toegelaten externe werking en effecten van de aanleg van Maasvlakte 2. 27

De effectbeschrijving in de milieueffectrapportages over aanleg en gebruik van Maasvlakte 2 zijn het uitgangspunt voor de compensatieopgave die in de Natuurbeschermingswetvergunning voor aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 is geformuleerd en in het beheerplan is uitgewerkt. Deze effectbeschrijving is ook gebruikt voor de Passende beoordeling van bestaande activiteiten. Het gebruik van Maasvlakte 1 en 2 geldt in het beheerplan dus als bestaande situatie. Voor mogelijke negatieve effecten van aanleg en gebruik bevat het beheerplan maatregelen om te voldoen aan de vereiste compensatie. Waar nodig, is dit in de definitieve tekst verduidelijkt.

Beheer en onderhoud

Het Waterschap Hollandse Delta geeft aan dat het beheerplan Voordelta het waarborgen van de veiligheid niet mag hinderen. De organisatie meldt dat bestaand beheer heeft bijgedragen aan de huidige instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn geen significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en vergunningplicht is dus niet aan de orde. Daarnaast meldt het waterschap dat beheer en onderhoud verder moeten worden uitgewerkt en beschreven in het beheerplan.

Het waterschap geeft ook aan dat de verdere implementatie van de Gedragscode Flora- en Faunawet uiteindelijk zal leiden tot een grotere bijdrage van het waterschap aan de instandhoudingsdoelstellingen. Het beheerplan Voordelta moet daarom voor wat de activiteiten van het waterschap betreft, verwijzen naar de Gedragscode Flora- en Faunawet.

Daarnaast verlangt het waterschap de mogelijkheid om het beheerplan snel te kunnen aanpassen. Indien veranderde omstandigheden de kwaliteit van de veiligheid bedreigen, wil het waterschap de veiligheid met effectieve maatregelen kunnen waarborgen. Hiermee wil het waterschap gehoor kunnen geven aan het meermaals verkondigde adagium dat de instandhoudingsdoelstellingen haalbaar en betaalbaar zijn.

Tot slot geeft het waterschap aan dat maatregelen uit het beheerplan die geen deel uitmaken van de kerntaak van het waterschap, niet voor rekening van het waterschap zullen worden uitgevoerd. 29

De beheer- en onderhoudsactiviteiten van de waterschappen blijven met het beheerplan ook in de toekomst toegestaan. Deze activiteiten zijn getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen in de Voordelta. Daaruit blijkt dat deze activiteiten doorgang kunnen vinden zonder Natuurbeschermingswetvergunning. In geval van een calamiteit kan er direct worden overgegaan tot herstelwerkzaamheden. De activiteiten van de waterschappen zijn als bestaand gebruik in de Voordelta in het definitieve beheerplan in de tabel in paragraaf 3.1.3. in samengevatte vorm weergegeven. In paragraaf 3.1.3 wordt voor een nadere beschrijving van de activiteiten van het waterschap verwezen naar hoofdstuk 9 in deel 2. In hoofdstuk 9, tabel 9.4, zijn de activiteiten van de waterschappen nader omschreven. De in tabel 9.4 opgenomen activiteiten zijn in beginsel toegestaan in het beheerplan.

De verplichting tot het opstellen van beheerplannen voor Natura 2000-gebieden vloeit voort uit de Natuurbeschermingswet 1998. Deze is gericht op het beschermen van de leefgebieden, de instandhoudingsdoelstellingen voor de Voordelta zijn gericht op het beschermen van die soorten waarvoor de Voordelta als leefgebied van groot belang is. De Flora- en Faunawet is gericht op pure soortbescherming. Maatregelen in het kader van deze Flora- en Faunawet kunnen worden vastgelegd in gedragscodes. De soorten die in het kader van de Flora- en Faunawet in de Voordelta zijn aangewezen, zijn weer andere soorten dan de instandhoudingsdoelstellingen van de Voordelta. Door te voldoen aan de maatregelen uit de Gedragscode Flora- en Faunawet, wordt dus niet automatisch voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen. Gedragscodes die in het kader van de Flora- en Faunawet zijn opgesteld ondervangen het beheerplan Voordelta niet.

Voor nieuwe plannen of projecten die niet vallen onder de huidige beheer- en onderhoudsactiviteiten van de waterschappen, bijvoorbeeld dijkversterkingen in het kader van de 'Zwakke Schakels', zal een toets op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 moeten worden uitgevoerd. De kosten voor het uitvoeren van een dergelijke toets zijn voor rekening van de initiatiefnemer, in dit geval het waterschap.

Voorstellen tekstuele wijzigingen

Het waterschap doet daarnaast ook een aantal voorstellen voor tekstuele wijzigingen (met verwijzing naar het ontwerp-beheerplan) 29.

Pagina 12, Inleiding: in de laatste regel 'handhaven veiligheid' en 'waterkeringen' expliciet opnemen als menselijke activiteit in de Voordelta.

Pagina 12, paragraaf 1.1: 'afstemming tussen waterveiligheids- en waterbeheerbelangen' als vierde reden toevoegen.

Pagina 22, paragraaf 2.2: vijfde activiteit 'beheer- en onderhoudsactiviteiten van de waterschappen ten behoeve van de kustverdediging' toevoegen.

Pagina 28, paragraaf 2.4: een vierde bolletje toevoegen met een tekst waarin de waterschapsbelangen worden vernoemd (met een verwijzing naar 3.1.3).

Pagina 33, paragraaf 3.1.3: in de tabel activiteit 'Periodiek onderhoud kustverdediging en overige waterstaatwerken' wijzigen in 'Periodiek onderhoud kustverdediging, overige

waterstaat- en waterschapwerken' en bij 'Voorwaarden waaronder beheer en onderhoud in rustgebieden zijn toegestaan' (onder een apart kopje) vermelden dat de waterschappen al werken volgens de Gedragscode Flora- en Faunawet voor de Waterschappen. Beheer en onderhoud volgens deze gedragscode dienen te worden toegelaten in de rustgebieden (eventueel in de periode 1 mei tot 1 september). In de tekst het verschil aangeven tussen bagger- en stortwerkzaamheden en de strandsuppleties. Daarnaast graag aangeven dat in de Voordelta tevens opjaagstations ten behoeve van de zandsuppleties dienen te worden toegelaten.

Pagina 38, hoofdstuk 4 in het algemeen: in het hoofdstuk worden noch de waterschappen als betrokken overheden, noch hun (handhavings)activiteiten genoemd.

Pagina 38, paragraaf 4.3: 'de waterschappen' toevoegen aan de handhavende instanties met bevoegd gezag.

Pagina 38 en verder, paragraaf 4.3: onder een apart kopje vermelden dat de waterschappen al aan zelfregulering doen volgens de Gedragscode Flora- en Faunawet voor de Waterschappen.

Pagina 53 en 54, paragraaf 6.1.3: bij de tabel 6.3 vermelden dat de waterschappen hun beheer- en onderhoudsactiviteiten reeds volgens de Gedragscode Flora- en Faunawet voor de Waterschappen verrichten, waarbij afgeweken kan worden van de in de kolom 'periode/duur' genoemde tijdvakken.

Pagina 88, paragraaf 8.1: onder een apart kopje toevoegen dat activiteiten van de waterschappen in bodembeschermingsgebieden worden toegelaten onder de voorwaarden uit de Gedragscode Flora- en Faunawet voor de Waterschappen.

Pagina 113, bijlage 'Relevante Plannen en Regelgeving': de bijlage complementeren met:

- de Waterschapswet
- het Beleidsplan Waterkeringen (van beide waterschappen)
- de Verordening Waterkeringen
- de Keuren en Leggers

Het belang van het waarborgen van de veiligheid tegen overstromingen in de Voordelta is algemeen onderkend en staat niet ter discussie. In het beheerplan zijn de beheer- en onderhoudsactiviteiten die de veiligheid dienen, opgenomen als een toegestane activiteit. Minister en Gedeputeerde Staten menen dat hiermee het belang van het waarborgen van de veiligheid tegen overstromingen in voldoende mate is onderkend in het beheerplan.

In paragraaf 3.1 van het beheerplan staat reeds opgenomen dat beheer- en onderhoudsactiviteiten aan kust en vaarwegen kunnen blijven plaatsvinden in het beheerplan. In deel 2 van het beheerplan (paragraaf 9.1) is dit uitgewerkt en staat dat hier mede de activiteiten van de waterschappen onder worden verstaan. Sommige onderhoudsactiviteiten vinden plaats buiten het Voordeltagebied, en soms in aangrenzende Natura-2000 gebieden. Wanneer dit het geval is, staan hiervoor voorwaarden opgenomen in het beheerplan van het betreffende gebied.

In paragraaf 2.4 van het beheerplan genoemde resultaten hebben betrekking op gebruiksfuncties waarvoor aanvankelijk een knelpunt is ontstaan bij de voorgestelde zonering en waarvoor in overleg extra ruimte gevonden is. Voor de waterschapsactiviteiten in de Voordelta is het niet nodig gebleken extra ruimte te vinden, aangezien deze activiteiten reeds zijn toegestaan in het beheerplan.

In het nieuwe beheerplan is in paragraaf 3.1 en paragraaf 9.1 onderscheid gemaakt tussen baggeren en storten (verspreiden).

De waterschappen worden als een van de handhavende instanties wel degelijk genoemd in het beheerplan (voetnoot bij paragraaf 4.3 en tekst paragraaf 4.3.5). De rol van de waterschappen voor het toezicht op land staat beschreven in paragraaf 4.3.5.

Een verwijzing naar de Gedragscode Flora- en Faunawet is in voorgaande beantwoording aan de orde. Voor de activiteiten van de waterschappen waar het hier specifiek om gaat (namelijk duinonderhoud en groot onderhoud aan hoofden, zie tabel 9.3) gelden in het beheerplan geen beperkingen voor genoemde periodes.

Verklikkerplaat

Een inspreker merkt op dat bij de Verklikkerplaat meer natuurbelangen zijn dan alleen de gewone zeehond en stelt voor om ook de vogelfunctie van de Verklikkerplaat op te nemen in het beheerplan. 20

Stichting De Noordzee en het Zuid-Hollands Landschap vinden het ontwerp-beheerplan onduidelijk over de beoordeling van de maatregelen voor de Hinderplaat en concluderen dat het voorgestelde maatregelenpakket ontoereikend is. 21, 34

Voor de gewone zeehond geldt een verbeterdoelstelling. De Verklikkerplaat is voor deze soort een belangrijk gebied, reden om er een rustgebied in te stellen. Andere soorten zullen daar profijt van hebben, maar vallen in dit geval niet onder de groep waar maatregelen voor nodig zijn.

In het toegangsbeperkingsbesluit met betrekking tot rustgebied Hinderplaat worden de maatregelen voor de Hinderplaat overzichtelijk weergegeven. Het is de verwachting dat de maatregelen voldoende zijn om de verbeterdoelstelling voor de zeehond en de compensatieopgave voor de grote stern en de visdief te realiseren.

Maasvlakte 2 en Hollandse kust

De inspraakreactie van de Stichting Behoud van het Huidige Rijnmondgebied gaat voor een groot deel in op de aanleg van Maasvlakte 2 en de gevolgen die deze aanleg kan hebben voor de Hollandse kust. Verder verwijzen de samenwerkende stichtingen in de inspraakreactie naar de geschiedenis van het zogeheten autostrand. Ten slotte wordt in de reactie een aantal opmerkingen gemaakt over de inrichting van het duingebied. 33

Op de inspraakreacties over de aanleg van Maasvlakte 2 is hier niet ingegaan omdat in het beheerplan de aanleg van Maasvlakte 2 als uitgangspunt is genomen.

Bij het ontwerp-beheerplan is uitgegaan van de huidige situatie op het voormalige autostrand, zoals onder meer vastgelegd in vigerende provinciale en gemeentelijke ruimtelijke plannen. Om die reden komt het autostrand - of de geschiedenis ervan - niet aan de orde in het beheerplan.

De inrichting van het duingebied valt niet onder het beheerplan Voordelta. Voor de aangrenzende gebieden, zoals de Duinen van Goeree en de Kwade Hoek, worden soortgelijke beheerplannen opgesteld.

Schelpwining

Vereniging Natuurmonumenten merkt op dat de schelpwiningebieden (kaart 10, paragraaf 6.2) de rustgebieden raken en overlappen. De organisatie zou de kaarten graag zodanig gewijzigd willen hebben, dat deze gebieden niet meer overlappen. 18

Kaart 10, de kaart waarop de schelpwingebieden zijn aangegeven, is een kaart waarop alleen huidig toegestaan gebruik staat aangegeven. Deze kaart geeft weer wat waar was toegestaan voor vaststelling van het beheerplan. Kaart 1, de plankkaart met het overzicht van de rustgebieden, geeft aan wat er mag en niet mag na de vaststelling van het beheerplan. Beide kaarten hebben daarom verschillende functies, waardoor de grenzen op de verschillende kaarten elkaar kunnen overlappen. Om deze reden zullen de kaarten niet worden aangepast. Na vaststelling van het beheerplan is schelpwinning overigens niet meer toegestaan in de rustgebieden.

B 2 Voorlichting en Handhaving

Handhaving visserij

Een inspreker geeft aan dat handhaving in de visserij erg moeilijk is en dat een zelfsturende vorm van handhaving wellicht een goede optie is. **6**

Een andere inspreker meldt dat handhaving door de vuurtorenwachters mogelijk problemen zou kunnen veroorzaken. De inspreker wijst erop dat deze mensen in dezelfde gemeenschap leven als de vissers, en is bang dat hiermee maatschappelijke onrust wordt gecreëerd. **6**

Het Productschap Vis wijst erop dat het AIS (Automatic Identification System) niet bedoeld is als controlesysteem in de handhaving van visserijactiviteiten en alleen maar gebruikt mag worden na schriftelijke toestemming van de vaartuigeigenaar. **35**

De beperkingen die in de Voordelta voor de visserij gelden, worden zo helder mogelijk gecommuniceerd met de doelgroep. Controle op de naleving van de maatregelen wordt, naast de inzet van toezichthouders, voornamelijk uitgevoerd met afstandswaarnemingen met behulp van moderne technieken, zoals de satellietvolgsystemen AIS, VMS en fijnmazige radar.

Het volgsysteem AIS (Automatic Identification System) wordt voor vissersschepen van vijftien meter en langer de komende jaren al verplicht ingevoerd, als gevolg van een Europese richtlijn. Dit gebeurt mede vanuit handhavingsdoeleinden, in de brede zin van het woord. Voor kleinere schepen wordt deze techniek, speciaal ten behoeve van de handhaving van het beheerplan, per 2008 in overleg met de visserijbranche ingevoerd.

De vuurtorenwachters hebben een verkeerskundige taak, primair gericht op de veiligheid van de vaart. Hun mogelijke rol bij de handhaving is van toegevoegde waarde: uitvoeren van signaaltoezicht en in voorkomende gevallen registreren en doorgeven van activiteiten via een centraal meldpunt aan de handhavingsorganisatie. De handhaving zelf wordt dus uitdrukkelijk niet uitgevoerd door vuurtorenwachters. De maatregelen in de Voordelta, de spelregels voor vissers en de rol

van de vuurtorenwachters daarbij zijn besproken met de visserijbranche. De rol van de vuurtorenwachters past binnen hun taakuitoefening. De zorg voor eventuele maatschappelijke onrust als gevolg van signaaltoezicht door de vuurtorenwachters wordt niet gedeeld.

Handhaving door gemeenten

De gemeenten Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland merken op dat op pagina 40 van het ontwerp-beheerplan staat dat gemeenten een rol hebben bij controle en handhaving. De gemeenten gaan ervan uit dat hun kosten voor controle en handhaving niet toenemen. **4, 31**

De beoogde inzet van gemeenten voor toezicht en handhaving op het land bestaat uit het signaleren en melden van eventuele overtredingen, voor zover dat past binnen de uitvoering van hun reguliere taken. In de praktijk wordt medewerking gevraagd aan gemeentelijke inspecteurs om, als zij toch in de buurt zijn voor gemeentelijke taken zoals toezien op de naleving van APV's, te letten op oneigenlijke betreding van rustgebieden die op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 niet toegankelijk zijn. Deze inzet betreft alle rustgebieden, behalve het rustgebied Bollen van het Nieuwe Zand, dat te ver weg ligt om vanaf land op te kunnen toezien. Bij geconstateerde overtredingen is het verzoek dit te melden bij het centrale meldpunt. Bijzonder Opsporingsambtenaren kunnen uiteraard, na overleg en op verzoek van de handhavingsregisseur, overwegen repressief op te treden.

In het beheerplan en het onderliggende handhavingsplan is er niet van uitgegaan dat de apparaatskosten voor toezicht en handhaving van gemeenten zullen stijgen als gevolg van het hierboven beschreven aanvullende signaaltoezicht.

Hengelsport

De Federatie van Hengelsportverenigingen Zuidwest-Nederland merkt op dat in paragraaf 4.3.1 en 4.3.2 van het ontwerp-beheerplan wordt gesproken over het opstellen van gedragscodes voor zelfregulering. De inspreker constateert dat hengelsporters hier niet zijn genoemd als potentiële groep voor

zelfregulering. De organisatie wil hier wel graag voor in aanmerking komen. 23

Het beheerplan bevat geen limitatieve opsomming van alle groepen die bij de gedragscodes en zelfregulering zijn betrokken. Met de doelgroepen die wel zijn genoemd, is voorafgaand aan het beheerplan reeds contact geweest. De Federatie van Hengelsportverenigingen Zuidwest-Nederland is inmiddels benaderd en betrokken bij de gedragscode voor gebruikers van de Voordelta.

Betonning

De ANWB geeft aan dat vijfhonderd meter tussen betonning een erg grote maaswijdte is en de kans vergroot op niet gewilde overtredingen. 13

Een inspreker vraagt waarom Bollen van het Nieuwe Zand met boeien gemarkeerd moet worden. Hoe weet een vogel dat hij tussen de betonning moet gaan zitten? 14

Voor markering van rustgebieden op het water wordt gele betonning gebruikt. Dit is overeenkomstig de nationale en internationale standaards. In 2007 heeft Rijkswaterstaat een proef uitgevoerd om het juiste betonningsmateriaal voor de rustgebieden uit te testen. Zichtbaarheid (voor de verschillende doelgroepen) maakte onderdeel uit van de proef. De resultaten van de proef zijn van invloed geweest op de gekozen afstand (500 m of 1000 m, afhankelijk van de locatie) in het onderliggende markeringsplan bij het beheerplan. Tijdens de looptijd van het beheerplan zal worden gekeken in hoeverre de markeringen in de praktijk voldoen.

De betonning op de grens van de rustgebieden is een visuele grens, bedoeld voor menselijke waarnemingen. Het doel van het aanleggen van de betonning is niet om vogels binnen het gebied te houden, maar bezoekers buiten het gebied.

Voorlichting

De ANWB vraagt hoe de informatie voor gebruikers is geregeld, zodat zij niet in conflict komen met de doelstellingen van het beheerplan en dus met de handhavers. De ANWB geeft aan dat goede motivatie en uitleg voor de genomen maatregelen nodig zijn om draagvlak te creëren bij gebruikers van het gebied.

Naar aanleiding van pagina 27 uit het ontwerp-beheerplan, waar wordt aangegeven dat normale strandactiviteiten onder 'bepaalde voorwaarden' mogelijk zijn, vraagt de ANWB wie deze voorwaarden vaststellen en hoe deze voorwaarden gecommuniceerd worden. 13

Goede voorlichting is de eerste noodzakelijke stap naar een goede naleving van het beheerplan. In het beheerplan wordt communicatie besproken in een vernieuwd communicatiehoofdstuk, hoofdstuk 5.

De voorwaarden waaronder strandgebruik mogelijk is, zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3 van het beheerplan. In de bijlagen van het beheerplan staan de huidige APV's van de gemeenten. Samen vormen deze de voorwaarden voor strandgebruik in de Voordelta.

B 3 Juridische en bestuurlijke aspecten

Procedure

Een inspreker heeft moeite met het feit dat de inspraak op het Aanwijzingsbesluit al is afgerond, terwijl de gevolgen van dit besluit pas duidelijk worden in het beheerplan. **11** Ook de gemeente Schouwen-Duiveland betreurt het ten zeerste dat ze pas bij de inspraakperiode van het beheerplan beschikt over de Passende beoordeling en niet tijdens de inspraakperiode van het Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta. **4**

Een aantal sprekers merkt op dat het opstellen van een beheerplan verplicht is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze verplichting is een gevolg van de aanwijzing van een gebied tot beschermd natuurgebied, maar die aanwijzing van de Voordelta heeft nog niet plaatsgevonden. Het voornemen daartoe is pas begin 2007 gepubliceerd. Bovendien staat tegen de aanwijzing zelf beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De sprekers wijzen erop dat het in strijd is met artikel 2.3 van de Algemene wet bestuursrecht om de maatregelen al in een beheerplan vast te leggen terwijl de aanwijzing – en daarmee de oorzaak van en de aanleiding tot de maatregelen – nog niet vast staat. Sprekers noemen deze handelswijze in strijd met het systeem van de Natuurbeschermingswet 1998. **16, 18, 21, 24, 28, 34, 35, 36, 38**

De Belgische Rederscentrale protesteert tegen het feit dat ze niet door de overheid op de hoogte is gebracht van de plannen. De organisatie vraagt alsnog om de mogelijkheid tot inspraak op het beheerplan. **19**

Het Waterschap Hollandse Delta stelt vast dat tussen partijen onvoldoende overleg heeft plaatsgevonden over de begrenzing van het Natura 2000-gebied Voordelta. Op basis van bestaand beheer en op basis van de door het waterschap gehanteerde Gedragscode Flora- en Faunawet van de Unie van Waterschappen had overleg een algemene exclaveringsformulering in het Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta op moeten leveren voor de waterkeringen en onderhoudswegen. Het waterschap geeft aan dat de huidige begrenzing onnodige kosten met zich mee kan brengen. Het waterschap voegt daar

wel aan toe het tot nu toe gevoerde overleg over de invulling van het beheerplan, in het bijzonder het overleg over inpassing van de waterschapstaken voor de veiligheid, te waarderen. **29**

De procedures voor het Aanwijzingsbesluit en het beheerplan liepen deels parallel. Het beheerplan is echter pas vastgesteld nadat het Aanwijzingsbesluit is genomen. Tijdens de parallel lopende procedure bleef de mogelijkheid bestaan om wijzigingen in het Aanwijzingsbesluit die (mogelijk) invloed hebben op het beheerplan, in het beheerplan op te nemen.

Het beheerplan is een nadere uitwerking van het Aanwijzingsbesluit: in het Aanwijzingsbesluit zijn de instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd, in het beheerplan de maatregelen om deze doelen te realiseren. In de Passende beoordeling is het bestaande gebruik getoetst aan deze doelen om te kijken of deze activiteiten in de toekomst doorgang kunnen blijven vinden. De uitkomsten daarvan zijn opgenomen in het beheerplan. De Passende beoordeling is dus een onderdeel van het beheerplan en niet van het Aanwijzingsbesluit.

Ook Belgische vissers hebben het recht om in te spreken op het ontwerp-beheerplan Voordelta. De reactie van de Belgische Rederscentrale toont aan dat zij daar ook gebruik van maken. Er is verschillende malen contact geweest met de Belgische overheid, onder meer in het kader van het bilateraal overleg tussen het Nederlandse Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij. In dat overleg zijn de Belgische autoriteiten geconsulteerd over de voornemens uit het ontwerp-beheerplan.

Begrenzing

Een inspreker vraagt of de begrenzing van de vijf rustgebieden niet verder wordt opgerekt op basis van de zogenaamde externe werking, of dat de aangegeven begrenzing een harde begrenzing is, inclusief externe werking. **36** Verschillende gemeenten geven aan te betreuren dat de externe werking niet expliciet is gemaakt. **4, 31, 37**

Stichting De Noordzee merkt op dat voor de begrenzing van het Natura 2000-gebied Voordelta nu wordt uitgegaan van de 'doorgaande -20 meter dieptelijn', in plaats van de 'rechtgetrokken -20 meter dieptelijn'. Dit vindt zij niet juist. Voor de ecologie moet niet alleen de top van zandbanken, maar juist het hele systeem van toppen, flanken en bijbehorende (vis)fauna worden beschouwd. Er zou uitgegaan moeten worden van het complex van banken en niet zozeer van een rechte lijn. De stichting vindt het onacceptabel dat het gebied wordt verkleind door het aanhouden van de doorgaande -20 meter dieptelijn. Bovendien is men van mening dat de Vlake van de Raan moet worden toegevoegd aan het Voordeltagebied, gezien de ecologische en ruimtelijke samenhang van de gebieden. **21**

In de Passende beoordeling bij het beheerplan is rekening gehouden met externe werking. Bij het vaststellen van de grenzen van de rustgebieden is uitgegaan van de verstoring-afstanden van vogels en zeehonden, rekening houdend met de relevante effecten van het bestaand gebruik en de externe werking. Bij de begrenzing van een rustgebied is dus rekening gehouden met de invloed van activiteiten buiten de begrenzing van dat rustgebied.

De zeewaartse begrenzing valt bij vaststelling van het beheerplan samen met de zogenaamde 'rechtgetrokken dieptelijn' op NAP-20 meter. Conform het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (lit. 39) zal de zeewaartse begrenzing in de toekomst worden verschoven naar de 'doorgaande dieptelijn' op NAP-20 meter. Tegelijkertijd met die wijziging zal de Vlake van de Raan, gelegen ten zuiden van de Voordelta, aangewezen worden als speciale beschermingszone. De begrenzing van het Natura 2000-gebied Voordelta is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit en staat zodoende niet ter discussie in het beheerplan.

Samenhang met andere beleidsstukken

Een aantal sprekers merkt op dat het beheerplan onvoldoende samenhang heeft met andere ontwikkelingen in de watergebieden in de delta, zoals bijvoorbeeld de beleidsvisie 'Zicht op de Grevelingen'. De sprekers concluderen dat een integrale aanpak van ecologische, economische en maatschappelijke doelen ontbreekt. **9, 16, 11, 17, 25, 39, 10** De gemeenten Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland melden dat het overleg over 'Zicht op de Grevelingen' onderdeel was van

overleg tussen de minister van Verkeer en Waterstaat en de regio. Daarin zijn toezeggingen gedaan over een onderzoek naar een zeesluis en een zeejachthaven. Ze vragen dan ook om de definitieve versie van 'Zicht op de Grevelingen' te integreren in het beheerplan, net zoals het ComCoast-project. **4, 31**

Een spreker pleit voor een integraal beheerplan Deltawateren, waarbij sprake is van samenhang tussen verschillende habitats in de deelgebieden, ter stimulering van betere beleidskeuzes. **10**

Het Productschap Vis merkt naar aanleiding van pagina 70 uit het ontwerp-beheerplan op dat door het uitvoeren van de Kaderrichtlijn Water de Voordelta in de toekomst schoner zal worden. De draagkracht voor de populaties bodemdieren, vissen en vogels neemt daardoor af. Het productschap wijst erop dat als dit in de Voordelta gebeurt, de toegestane gebruiksfuncties er niet op mogen worden afgerekend. **35**

De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten merkt op dat het beheerplan niet vermeldt dat mogelijk een grote hoeveelheid scheepswrakken in de Voordelta te vinden is. Tevens geeft de Rijksdienst aan dat behoud en beheer van archeologische waarden mogelijk activiteiten zoals sonaronderzoeken of het plaatsen van dataloggers met zich meebrengen. De spreker vraagt hoe deze activiteiten zich verhouden tot de beschermingsregimes van het beheerplan. Tot slot merkt de Rijksdienst op dat volgens het Verdrag van Malta iedere lidstaat van de EU verplicht is tot duurzaam beheer van cultureel erfgoed (bij voorkeur in situ). De dienst stelt voor om krachten te bundelen met betrekking tot beheer en onderzoek. **7**

Integraal en samenhangend beleid voor de natuurgebieden in de delta heeft zeker meerwaarde. Een integraal beheerplan is echter bij het opstellen van het beheerplan Voordelta nog niet mogelijk gebleken. Beheerplannen voor de andere Natura 2000-gebieden waren nog niet beschikbaar en nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de andere deltatwateren waren op dat moment ter inspraak gelegd. Inmiddels is het overleg over een afgestemd beheerplan Deltawateren gestart, waarbij de Voordelta wordt meegenomen. Wat dit betekent voor de maatregelen in de Voordelta, zal de komende beheerplanperiode worden geanalyseerd en eventueel na de beheerplanperiode (zes jaar) kunnen leiden tot aanpassingen. Het beheerplan Voordelta is opgesteld in het kader van de

Natuurbeschermingswet 1998. Het bevat de maatregelen om de gestelde natuurdoelen te halen. Hierbij is rekening gehouden met andere bestaande beheerplannen en bestaand beleid. Een beleidsvisie, zoals 'Zicht op de Grevelingen', en beleidsprojecten, zoals ComCoast, bevatten een toekomstbeeld. Het beheerplan is niet het instrument om deze toekomstbeelden te toetsen aan de Natura 2000-doelen. Uitwerking in concrete projecten zoals een zeejachthaven zal namelijk eerst nog moeten gebeuren. Pas aan de hand daarvan is een beoordeling mogelijk of deze projecten passen binnen de natuurdoelstellingen.

De maatregelen op basis van de Kaderrichtlijn Water hebben een tweeledig effect. Allereerst ontstaat er minder overmaat van nutriënten, waardoor het doorzicht van het water verbetert, er minder zuurstofgebrek optreedt en er minder giftige algen en plaagalgen voorkomen. Dit leidt tot een dalende kans op geïnfecteerde mosselen en op het dichtslippen van visserijnetten. Het tweede effect van de maatregelen is een verbetering van de waterkwaliteit (lagere concentraties gevaarlijke stoffen). Hierdoor neemt het risico van doorvergiftiging in de voedselketen af. Beide ontwikkelingen komen ten goede aan de natuurdoelstellingen en de kwaliteit van de consumptie in de Voordelta.

Onderzoeksactiviteiten zoals de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten beschrijft, worden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19f) beschouwd als een 'nieuw plan of project'. Voor dergelijke activiteiten wordt in de paragrafen 3.2 en 3.3 van het beheerplan beschreven welke procedure van toepassing is. Dit geldt voor de gehele Voordelta, dus niet alleen voor het bodembeschermingsgebied en de rustgebieden. Initiatieven van de Rijksdienst voor beheer en onderzoek in het gebied zien minister en Gedeputeerde Staten met belangstelling tegemoet.

Monitoring natuureffecten Maasvlakte 2

Het Havenbedrijf Rotterdam merkt op dat op twee plaatsen in het beheerplan staat: 'de initiatiefnemers van Maasvlakte 2 monitoren de daadwerkelijk optredende effecten op beschermde natuur'. Volgens de uitwerkingsovereenkomst van het deelproject Landaanwinning is dit een taak van het rijk. 27

| Deze teksten zijn aangepast.

Aansluiting naastgelegen Natura 2000-gebieden

Een aantal insprekers verzoekt om te motiveren waarom pas in 2015 aansluiting wordt gezocht met naastgelegen Natura 2000-gebieden, ondanks dat het plan zelf duidelijk aanstipt dat het opstellen van één beheerplan voor de deltagebieden voordeel kan bieden. 4, 31, 37

Voor de ontwikkeling van Maasvlakte 2 is het niet gewenst met het beheerplan Voordelta te wachten op een beheerplan Deltawateren. Het besluit om voor het hele gebied één beheerplan op te stellen, is nog niet genomen. Daarnaast zijn er voor drie gebieden in de delta nog geen aanwijzingsbesluiten genomen. De haalbaarheid van een deltabeheerplan voor acht tot zeventien gebieden, in drie provincies, dat binnen drie jaar moet worden opgesteld, is niet groot. Het rijk en de provincies streven op lange termijn wel naar één integraal beheerplan Deltawateren.

Stimuleringsfonds en schaderegeling

De gemeente Schouwen-Duiveland meldt dat in het bestuurlijk overleg van 14 december 2007 verschillende partijen aangaven dat het ingestelde stimuleringsfonds twaalf miljoen euro bevat, te verdelen over de visserijsector en recreatieprojecten. Over de criteria voor deze projecten zouden tijdens de inspraakperiode afspraken gemaakt worden. PMR heeft natuurbeschermingsorganisaties gevraagd schriftelijk hun ideeën te opperen over de bestemming van de stimuleringsgelden. De inspreker betreurt de sectorale werkwijze van PMR. Dit terwijl, in aanwezigheid van PMR, in het bestuurlijk overleg verschillende partijen aangaven dat het verstandig is om deze gelden op grond van een visie te besteden. 4

De gemeente Goedereede merkt op dat er de laatste tijd veel gesprekken zijn gevoerd over de invulling van het stimuleringsfonds, gesprekken die voor de gemeente van grote betekenis zijn en die een nauw verband hebben met het beheerplan Voordelta. De gemeente vraagt of het definitieve beheerplan melding van de afspraken uit deze gesprekken kan maken. 8

Een inspreker geeft aan dat de bouw van een 'elk-weer-voorziening' met behulp van het stimuleringsfonds gerealiseerd zou worden. De inspreker vindt dit echter niet terug in het plan en

benadrukt dat deze afspraak opgenomen moet worden in het beheerplan. 16

Twee gemeenten brengen naar voren dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in 'Vraag en antwoord, Natuurbescheringswet 1998/Natura 2000' aangeeft dat planschade niet aan de orde is indien het verdwijnen van ontwikkelingsmogelijkheden voorzienbaar is. Om deze reden gaan de gemeenten, voor alle ondernemers in de gemeenten Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland, met geen enkele maatregel akkoord, totdat deze schadevergoedingsregel wel gaat gelden in onder andere de volgende situaties: schade als gevolg van beperkingen van huidige activiteiten; schade als gevolg van het niet verlenen van een Natuurbescheringswetvergunning of verzwaarde voorwaarden in een Natuurbescheringswetvergunning; schade als gevolg van maatregelen die na evaluatie versoepeld worden; en schade als gevolg van het niet verlenen van een Natuurbescheringswetvergunning vanwege cumulatieve effecten. 4, 31

Twee ondernemers geven aan dat bedrijfsschade direct gelieerd aan het beheerplan moeilijk aan te tonen is. Een van de insprekers legt uit dat de visserij per definitie al lijdt onder teruglopende marges door andere ontwikkelingen en dat juist de cumulatie van negatieve ontwikkelingen tot gevolg heeft dat zijn bedrijf niet meer kan functioneren. De andere ondernemer geeft hierbij aan dat hij per definitie niet geïnteresseerd is in een schaderegeling. 6

Afspraken over het stimuleringsfonds staan formeel los van het beheerplan en zijn om die reden niet opgenomen.

De minister van Verkeer en Waterstaat heeft besloten dat er één loket wordt ingesteld voor alle schadeclaims. Voor het afhandelen van de claims zullen algemene uitgangspunten worden geformuleerd op grond waarvan een beoordeling zal plaatsvinden van de verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot Maasvlakte 2 en het beheerplan Voordelta.

Niemand in Nederland hoeft onevenredige schade te onderkennen van een overheidsplan. Vissers of anderen die als gevolg van de maatregelen uit het beheerplan aantoonbaar verlies van omzet of stijging van kosten ondervinden, kunnen om die reden een beroep doen op schadevergoeding door het rijk. Voor zo'n vergoeding moet er sprake zijn van een direct verband tussen

een maatregel en de verslechterde (bedrijfs)positie. Normale ondernemersrisico's of andere maatschappelijke risico's die geen direct verband hebben met de maatregelen uit het beheerplan, vallen niet onder zo'n vergoedingsregeling. Indien een aanvrager kan aantonen dat zijn bedrijfsresultaat terugloopt als gevolg van de aanwijzing en instelling van het natuurgebied, komt deze schade voor vergoeding in aanmerking.

Beleidsverlies

Het Zuid-Hollands Landschap leest in het ontwerp-beheerplan dat het Integraal Beleidsplan Voordelta komt te vervallen bij de inwerkingtreding van het beheerplan en hecht eraan dat hierbij geen beleidsverlies optreedt ten aanzien van de accentnatuurgebieden. De stichting zal het definitieve beheerplan hier dan ook op beoordelen. 34

Voor de natuuronderdelen is het beheerplan Voordelta leidend. Al het daarvoor relevante beleid uit het Integraal Beleidsplan Voordelta is opgenomen in het beheerplan Voordelta. Het Integraal Beleidsplan Voordelta had een looptijd tot 2003 en is dus al vervallen.

Juridische grondslag

Een inspreker merkt op dat de Natuurbescheringswet geen juridische grondslag kan zijn voor het instellen van een bodembeschermingsgebied. 3

De compensatieopgave voor het areaal habitattypen 1110 dat verloren gaat als gevolg van Maasvlakte 2, is opgenomen in de Natuurbescheringswetvergunning voor aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 en komt voort uit de verplichtingen uit de Natuurbescheringswet 1998, ter uitvoering van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De maatregelen in het bodembeschermingsgebied zorgen ervoor dat de totale biomassa in de Voordelta gelijk blijft aan de situatie vóór de aanleg van Maasvlakte 2. Hiermee worden de effecten van aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 gecompenseerd en wordt voldaan aan de doelstelling voor dit habitattypen. De instelling van het bodembeschermingsgebied wordt gerealiseerd via een besluit ex artikel 20 Nb-wet 1998 en is tevens in het beheerplan opgenomen.

B 4 Uitvoeringsorganisatie

Bestuurlijke organisatie

Verschillende natuurorganisaties vragen of de bestuurlijke organisatie wel voldoende slagkracht heeft voor een effectieve uitvoering van het beheerplan. Ze pleiten ervoor de verantwoordelijkheid voor bescherming van de natuur te leggen bij één bestuurlijke constructie. Ook zijn er afspraken nodig hoe om te gaan met tegengestelde belangen. De insprekers vinden het wenselijk maatschappelijke organisaties bij de uitvoering te betrekken. 18, 22, 30

De uitvoering van het beheerplan Voordelta valt onder verantwoordelijkheid van de Ministeries van Verkeer en Waterstaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van de provincies Zeeland en Zuid-Holland. Hiervoor zetten de betrokken bestuurders een uitvoeringsorganisatie op, bestaande uit een Bevoegd Gezag Overleg en een ambtelijke regiegroep. De organisatie ziet onder andere toe op de uitvoering en naleving van de maatregelen uit het beheerplan Voordelta, de benodigde monitoring en evaluatie en de noodzakelijke en gewenste communicatie. Hierbij worden alle relevante partijen betrokken. Zo wordt bijvoorbeeld een Platform Handhaving opgericht, waar alle handhavende partijen in de Voordelta hun activiteiten met elkaar afstemmen. Eventuele knelpunten of tegengestelde belangen zullen worden aangedragen door de regiegroep en ter besluitvorming worden voorgelegd aan het Bevoegd Gezag Overleg. Afstemming en consultatie vindt tevens plaats in het huidige Bestuurlijk Overleg Voordelta. Bovendien zullen maatschappelijke partijen met consultatierondes bij de uitvoering worden betrokken. Iedereen kan daarnaast via de geëigende kanalen en via een op te richten website ideeën, zorgen en adviezen neerleggen bij de uitvoeringsorganisatie.

Eénloketfunctie

Drie gemeenten geven aan dat de éénloketfunctie, beschreven op pagina 35 van het ontwerp-beheerplan, hen zeer aanspreekt, en dan met name de zinsnede 'om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden'. Ze verzoeken afspraken te maken om de kosten van onderzoek van ondernemers zo laag mogelijk te houden. Daarvoor willen zij de kennis bundelen van overheden

en instellingen en beschikbaar hebben bij het vooroverleg voor een Natuurbeschermingswetvergunning. 4, 31, 37

Voor veel activiteiten zijn naast een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ook andere vergunningen nodig. Om de administratieve lasten voor alle betrokkenen zo beperkt mogelijk te houden, willen de overheden in het gebied (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) vergunningaanvragen en vergunningverlening bundelen ('éénloketgedachte'). Hierbij willen de overheden de mogelijkheden benutten van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Waterwet. De wetsvoorstellen hiervoor zijn momenteel in procedure. In afwachting van de uitkomsten van deze procedures is bij het opstellen van dit beheerplan Voordelta afgesproken dat alle vergunningverlenende instanties in en rond de Voordelta bij vergunningaanvragen nagaan of de voorwaarden uit dit beheerplan van toepassing kunnen zijn. Zo kan de aanvrager in een vroeg stadium worden begeleid naar het juiste loket.

De provincies voeren veel vooroverleg met initiatiefnemers van plannen of projecten waarvoor mogelijk een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 vereist is. Dit is bedoeld om de kans op ontvankelijke en succesvolle aanvragen te vergroten. In het vooroverleg kan bijstelling van het plan of project plaatsvinden, waardoor de kans op significant negatieve effecten verdwijnt. Voor zover onderzoek nodig is, zal reeds aanwezige kennis zoveel mogelijk beschikbaar worden gesteld, teneinde de kosten zo laag mogelijk te houden.

B 5 Instandhoudingsdoelstellingen

Formulering

Een aantal insprekers heeft commentaar op de formulering en het ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen. Een inspreker vindt dat de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerregime onvoldoende zijn geformuleerd en onderbouwd. De inspreker stelt dat door de vage en niet goed kwantificeerbare omschrijvingen de rechtszekerheid van de gebruikers van het gebied onvoldoende wordt gewaarborgd. ³ Een andere inspreker merkt op dat de instandhoudingsdoelstellingen hoger zijn dan het huidig voorkomen van soorten en dus eigenlijk verkapte verbeterdoelen zijn. ²²

Een inspreker vraagt of de doelstellingen voor de slikgebieden van de Kwade Hoek en Voordelta gecombineerd kunnen worden. ²²

Het Productschap Vis merkt op dat er voor de gewone zeehond een hersteldoel is opgenomen, waarbij op termijn een eigenstandige populatie zal moeten worden gerealiseerd. Een hersteldoel is volgens het Productschap in tegenspraak met de toezeggingen die steeds door de overheid gedaan zijn dat bestaand gebruik in het Natura 2000-gebied doorgang kan vinden, omdat deze de aanwijzing van het gebied niet in de weg hebben gestaan. Verstoring door de visserij is naar de mening van de organisatie geen beperkende factor voor toename van het aantal zeehonden. ³⁵

Natuurorganisaties geven aan dat er in de Voordelta een gunstige staat van instandhouding moet worden bereikt voor alle beschermde habitattypes en soorten. Verschillende natuurorganisaties merken op dat de geformuleerde doelen in het Aanwijzingsbesluit soms te laag zijn gesteld en dat het uitgangspunt voor het beheerplan niet klopt. Ook voor een aantal soorten, zoals bijvoorbeeld bruinvissen en broedvogels, ontbreken doelen die er, gezien het voorkomen van deze soorten, wel zouden moeten zijn. Voor deze soorten moeten ook maatregelen genomen worden. ^{18, 21, 24, 28, 34}

Een inspreker merkt op dat er onvoldoende duidelijk wordt gemaakt waarom juist deze doelen en beperkingen nodig zijn

om het gebied als onderdeel van Natura 2000 te laten functioneren. ³

De Voordelta maakt deel uit van het Europese netwerk van Natura 2000-gebieden. Elke lidstaat van de Europese Unie is verplicht een bepaald percentage van de natuurwaarden te beschermen door middel van het instellen van Natura 2000-gebieden. De Voordelta heeft een aantal natuurwaarden die van belang zijn voor de Nederlandse inbreng in Natura 2000 en om die reden bescherming behoeven. De argumentatie waarom juist deze natuurwaarden van belang zijn, is te vinden in het doelendocument Natura 2000 van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd in een aanwijzingsbesluit. In het beheerplan Voordelta worden deze doelen, die in het aanwijzingsbesluit een relatief hoog abstractieniveau hebben, uitgewerkt in praktische maatregelen voor het gebruik van het gebied. De instandhoudingsdoelstellingen op zich en de formuleringen daarvan staan daarbij niet meer ter discussie.

Het slikgebied van de Kwade Hoek is door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangewezen voor het natuurgebied duinen van Goeree en Kwade Hoek, en niet voor de Voordelta. Redenen waren: de sterke ecologische relatie slikken - duinen en de eenduidigheid van het beheer door één beheerder van de Kwade Hoek (Vereniging Natuurmonumenten). De onderlinge doelstellingen van de twee gebieden zijn uiteraard wel met elkaar in verband gebracht en afgestemd.

Voor alle beschermde habitattypes en soorten een gunstige staat van instandhouding moet worden bereikt geldt op landelijk niveau en niet per definitie alleen voor de Voordelta. Nederland dient maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat alle beschermde soorten en habitats een gunstige staat van instandhouding hebben. Dit hoeft echter niet te betekenen dat voor alle beschermde soorten en habitats in elk gebied maatregelen nodig zijn. Het is mogelijk dat er maatregelen worden getroffen in een klein aantal gebieden, waardoor de

landelijke staat van instandhouding gunstig wordt. Dit is niet in strijd met de Europese richtlijnen.

Protocol voor fluctuaties

De gemeente Veere vraagt of het beheerplan ook een protocol heeft voor het omgaan met fluctuaties door oorzaken van buitenaf in de populaties van soorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling is geformuleerd. Als voorbeeld noemt de gemeente een virusuitbraak binnen de zeehondenpopulatie. 37

In het Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta zijn alle doelen geformuleerd in termen als 'behoud omvang van het leefgebied, en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied'. Natuurlijke fluctuaties passen binnen de formuleringen. Bij het beheerplan hoort een monitoringplan. Aan de hand van het monitoringplan kan een goed beeld worden verkregen van de soorten en de mate van verstoring. Het monitoringplan beschrijft de gehanteerde parameters en hoe moet worden vastgesteld of met de getroffen maatregelen de instandhoudingsdoelstellingen worden gehaald. Ook is beschreven hoe er wordt omgegaan met natuurlijke fluctuaties als gevolg van invloeden van 'buitenaf'. Het plan beschrijft hoe de evaluatie aan het eind van de beheerplanperiode wordt uitgevoerd. Een samenvatting van het monitoringplan, inclusief gegevens over de organisatie en financiering, is opgenomen in het definitieve beheerplan.

Omvang zeehondenpopulatie

Een inspreker merkt op dat twintig jaar geleden rond Bollen van de Ooster niet veel zeehonden te zien waren en nu wel. De inspreker benadrukt dat er dus geen sprake is van achteruitgang in het gebied. 14

Twintig jaar geleden was de populatie gewone zeehonden op een dieptepunt. Inmiddels is de populatie in de Voordelta inderdaad gegroeid. De populatie kan zich echter niet zelfstandig voortplanten en is nog steeds afhankelijk van uitwisseling van individuen uit andere gebieden, met name vanuit de Waddenzee. Het streven is dat de Voordelta een populatie zeehonden heeft die zichzelf duurzaam in stand kan houden.

Invloed Kierbesluit

De gemeente Schouwen-Duiveland vraagt in het beheerplan aan te geven welke invloed het Kierbesluit voor de Haringvliet-

monding en in het algemeen de verhoogde afvoer van zoetwater, als gevolg van klimaatverandering, heeft op de doelstellingen voor schelpdieretende vogels. 4

Door het op een kier zetten van de Haringvlietssluis (onderwerp van het 'Kierbesluit') ontstaat een meer natuurlijke riviermonding. Het openen van de kier leidt niet tot veranderingen in de totale afvoer van zoetwater, het heeft alleen tot gevolg dat zoet water meer geleidelijk en beter gespreid wordt afgevoerd. Daardoor verminderen de sterke fluctuaties in zoutgehalte, die ontstaan wanneer de sluis in één keer geopend worden.

In de huidige situatie is er bijna geen bodemgemeenschap aanwezig bij de Haringvlietmonding, omdat vrijwel geen enkele soort de abrupte omschakeling van zoet naar zout water kan verdragen. In een meer continue brakke omgeving kan een bodemdierengemeenschap tot ontwikkeling komen die geleidelijke schommelingen in zoutgehalte aankan. Dit heeft als resultaat dat er een stabielere voedselvoorraad in deze zone komt dan nu het geval is, wat gunstig is voor vogels die zich daarmee voeden.

Als gevolg van klimaatverandering zal er 's winters meer zoet water afgevoerd worden. Dit heeft waarschijnlijk als resultaat dat mariene schelpdieren zich zeewaarts verplaatsen, in ieder geval 's winters. Deze dieren zullen dan op grotere dieptes aanwezig zijn dan in de huidige situatie. Het is nog onduidelijk wat dit betekent voor de bereikbaarheid van deze voedselbron voor duikende watervogels, die vooral 's winters aanwezig zijn.

Grijze zeehond

Stichting De Noordzee geeft aan dat het beheerplan te weinig aandacht besteedt aan de grijze zeehond 21.

Voor de grijze zeehond geldt in de Voordelta een behoudsdoelstelling. Aangezien de trend in de Voordelta een toename is van het aantal grijze zeehonden, zien minister en Gedeputeerde Staten geen noodzaak in het beheerplan extra maatregelen voor de grijze zeehond op te nemen.

B 6 Compensatie en relatie met Maasvlakte 2

Compensatie

Een inspreker vindt dat de compensatiemaatregelen te ver worden doorgevoerd. Het weren van visserij met wekkerkettingen uit het bodembeschermingsgebied zou voldoende moeten zijn. **40** Een inspreker wijst erop dat compenseren niet logisch is, omdat de natuur nog steeds aanwezig is. **1** De RECRON meldt in een eerder stadium al te hebben aangegeven dat de vermenigvuldigingsfactor tien voor het areaal natuurcompensatie buitenproportioneel is. **10**

De visserijorganisaties hebben bezwaar tegen het opnemen van de zwarte zee-eend als soort waarvoor compensatie moet worden geleverd, aangezien deze sinds begin jaren negentig niet meer in het gebied van Maasvlakte 2 aanwezig is. **35**

Een inspreker merkt op dat in de inleiding niet wordt gesproken over overlast van stank, stof en lawaai die door de Maasvlakte 2 wordt veroorzaakt. **33**

Het beheerplan bevat een afgewogen pakket maatregelen, waarbij geprobeerd is om de natuurdoelstellingen te behalen met zo min mogelijk beperkingen voor het gebruik. Daarbij is het onvermijdelijk dat sommige sectoren meer worden geraakt door de maatregelen dan andere.

Wanneer er een activiteit plaatsvindt in een Natura 2000-gebied, zoals het aanleggen van Maasvlakte 2, een project dat significant negatieve effecten heeft op beschermde natuur, kan dit alleen plaatsvinden wanneer er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Wanneer dit het geval is, moet de beschermde natuur die verloren gaat gecompenseerd worden. Met de aanleg van Maasvlakte 2 gaat in totaal 2.455 hectare van habitattype 1110, subtype B (permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken) in de Voordelta verloren. Omdat ergens anders opnieuw aanleggen van zandbanken in een ondiepe zee niet mogelijk is, worden - om het areaalverlies van habitattype 1110B als voedselbron voor vogels en vissen te compenseren - maatregelen genomen om de kwaliteit van soortgelijke zeebodem als voedselbron voor vogels en vissen elders in de Voordelta te verbeteren. Daartoe

zal een aantal gebruiksfuncties niet meer worden toegestaan of worden beperkt. Doel van deze extra maatregelen (ten opzichte van de maatregelen die al noodzakelijk zijn vanuit het perspectief van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Voordelta) is om binnen het bodembeschermingsgebied de biomassa als voedsel voor vogels en vissen te verhogen om de totale biomassa in de Voordelta gelijk te houden aan de situatie vóór de aanleg van Maasvlakte 2. Hiermee worden de effecten van aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 gecompenseerd.

De factor tien is gebaseerd op een deskundigenconclusie, opgesteld tijdens het ontwikkelen van de plannen voor Maasvlakte 2 en als zodanig reeds opgenomen in de Planologische Kernbeslissing Mainportontwikkeling Rotterdam. De minimaal haalbaar geachte verbeterfactor is tijdens een expertmeeting vastgesteld op basis van bestaande onderzoeksgegevens. Op basis van nader onderzoek is besloten in de PKB-plus Deel 1 dat het instellen van een zee-reservaat de voorkeursoptie was, en parallel aan de opstelling van de PKB-plus Deel 1 is een onderzoek door Lindeboom e.a. uitgevoerd naar de verschillende mogelijke locaties voor een zee-reservaat in de Voordelta en mogelijke beheerregimes en -maatregelen. Op basis van deze documenten zijn de maatregelen binnen dit gebied verder ingevuld. Conclusie van dit onderzoek was dat beperking van boomkorvisserij (en mogelijk schelpdiervisserij) voldoende is om de beoogde kwaliteitsverbetering van tien procent te bereiken.

De zwarte zee-eend wordt wel waargenomen in het Voordelta-gebied. In het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta is de zwarte zee-eend genoemd als soort waarvoor een behoudsdoelstelling geldt. Bij voedselschaarste in andere delen van het Nederlandse kustgebied kan het Voordelta-gebied (ook het gebied van Maasvlakte 2) in sommige jaren een cruciale rol spelen in de voedselvoorziening. Het verdwijnen van een deel van de voedselvoorraad in dit gebied kan daarom leiden tot negatieve gevolgen op populatieniveau voor de zwarte zee-eend. Door de aanleg van Maasvlakte 2 gaat een deel van de potentiële voedselvoorraad van deze soort verloren, en naast voedsel is ook rust van belang voor deze soort. Dit is de reden

dat in het beheerplan zowel maatregelen gericht op bodembescherming als op rust voor deze soort zijn opgenomen.

De effecten van de verhoogde hoeveelheid stank, stof en lawaai als gevolg van de aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 op de Voordelta zijn getoetst. Voor deze effecten bleken echter geen maatregelen nodig te zijn in het Voordeltagebied.

Effecten Maasvlakte 2

De gemeente Schouwen-Duiveland en het Zuid-Hollands Landschap merken op dat in het beheerplan niet is aangegeven welke effecten Maasvlakte 2 heeft op het behalen van de natuurdoelen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta en gaan gelden voor het bodembeschermingsgebied. De partijen verzoeken deze effecten te beschrijven in het beheerplan. 4, 34

Het Havenbedrijf Rotterdam geeft aan dat in het ontwerp-beheerplan ten onrechte de suggestie wordt gewekt dat bij de effecten op de visdief en grote stern ook sprake is van compensatie van tijdelijke effecten. 27

Het Zuid-Hollands Landschap verzoekt om een passage op te nemen die het aannemelijk maakt dat het beheerplan Voordelta afdoende mogelijkheden biedt om eventueel tijdens of na de aanleg van Maasvlakte 2 optredende tegenvallende effecten op beschermde natuur alsnog te compenseren. 34

In paragraaf 7.2 van het ontwerp-beheerplan Voordelta zijn de effecten van Maasvlakte 2 op de natuurwaarden op hoofdlijnen beschreven. Voor een meer gedetailleerde beschrijving wordt in het beheerplan verwezen naar de milieueffectrapporten Aanleg en bestemming Maasvlakte 2.

In het beheerplan is aangegeven dat de tijdelijke effecten op zich geen compensatieplicht veroorzaken, maar wel worden gemonitord samen met de langetermijn effecten.

In het beheerplan (hoofdstuk 6) is een tekst opgenomen waarin wordt verduidelijkt dat het beheerplan afdoende mogelijkheden biedt om tijdens of na de aanleg van Maasvlakte 2 tegenvallende effecten op beschermde natuur alsnog te compenseren.

Oppervlakte compensatiegebied

Visserijorganisaties merken op dat het bodembeschermingsgebied 30.000 hectare groot is, dus niet een factor 10, maar een factor 12,5 van wat er met Maasvlakte 2 verloren gaat. Dit komt omdat delen van de oude accentnatuurgebieden erbij op worden geteld, terwijl in het beheerplan staat dat deze accentnatuurgebieden komen te vervallen. De organisaties benadrukken dat de bodemcompensatie voor de aanleg van Maasvlakte 2 niet meer mag bedragen dan de factor tien. 35

Het totale oppervlak van het bodembeschermingsgebied bedraagt niet meer dan 24.550 ha. Het totale oppervlak van de Voordelta dat binnen de grenzen van het bodembeschermingsgebied valt is 29.836 ha. Het verschil komt omdat binnen dit gebied enkele delen niet benut kunnen worden voor compensatie van het areaal habitattypen 1110 dat verloren gaat door aanleg van Maasvlakte 2. Dit betreft de vaargeul in het Slijkgat en een deel van het gebied dat is gekwalificeerd als habitattypen 1140 (bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten). Voor enkele andere delen (relevant oppervlak van accentnatuurgebieden) golden al maatregelen om de bodem te beschermen. In deze zones worden geen extra maatregelen genomen ter verbetering van de kwaliteit van de bodem, en deze oppervlakte is daarom geen onderdeel van de compensatie. Deze zones maken wel deel uit van het bodembeschermingsgebied.

Beschrijving habitattypen 1110B

Verschillende natuurorganisaties merken op dat er een betere beschrijving nodig is van habitattypen 1110B voor het bepalen van de compensatieopgave. 18, 21

Voor de reactie hierop wordt verwezen naar Hoofdstuk B8 van deze nota, met betrekking tot Habitattypen 1110.

Tijdspad compensatie

Verschillende natuurorganisaties verzoeken om in het beheerplan te onderbouwen dat de ontwikkeling van de natuurwaarden van het compensatiegebied in hetzelfde ritme plaatsvindt als het verlies aan natuurwaarden als gevolg van Maasvlakte 2. 21, 34

De ontwikkeling van natuurwaarden in het compensatiegebied zal nauwlettend worden gevolgd door middel van monitoring. Het bereiken en kunnen aantonen van een duurzaam resultaat van de gewenste natuurcompensatie kost doorgaans vele jaren.

Zeker in zo'n dynamisch ecosysteem als de Voordelta. Voorwaarden voor de natuurcompensatie zijn aan de orde in de Natuurbeschermingswetvergunning voor Maasvlakte 2 .

Vergunningen voor Maasvlakte 2

Een inspreker merkt op dat de expansiedrift van Rotterdam tegen iedere wet en regel indruist en dat de aanbestedingen al gedaan zijn terwijl de vergunningen nog niet zijn afgegeven. ¹

Voordat de aanleg van Maasvlakte 2 kan beginnen, moeten alle benodigde vergunningen zijn verleend en besluiten zijn genomen. De verschillende ontwerpvergunningen en besluiten doorlopen formele inspraakprocedures, waarin belanghebbenden een zienswijze in kunnen dienen en eventueel later beroep tegen het besluit kunnen aantekenen.

B 7 Plan-milieueffectrapport (MER)

Nulmeting

Versillende gemeenten verzoeken bij de nulmetingen uit het Plan-MER aan te geven welke conclusies zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. 4, 31

Voor de conclusies uit het Plan-MER is gebruik gemaakt van de meetresultaten zoals weergegeven, aangevuld met bestaande langjarige monitoringsresultaten. Omdat het meetprogramma op sommige vlakken vernieuwend is en omdat er niet eerder een intensief meetprogramma heeft plaatsgevonden in het gebied, waren niet altijd geteste methodieken beschikbaar om gegevens te analyseren. In deze situaties is 'expert judgement' gebruikt. Dit betekent echter niet dat het onderzoek niet wetenschappelijk verantwoord is uitgevoerd. De organisaties die verantwoordelijk waren voor het uitvoeren van de nulmetingen, zijn op basis van een Europese aanbesteding aan de hand van een uitgebreid programma van eisen uitgekozen en zijn erkende wetenschappelijke instituten.

Toekomstig gebruik

Het recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg vraagt of de mogelijkheden voor toename van het recreatief gebruik kunnen worden opgenomen en beschreven in het Plan-MER. 22

In de Passende beoordeling zijn de bestaande situatie en een autonome ontwikkeling daarvan onderzocht (hoofdstuk 4.2 Passende beoordeling). Deze informatie is verwerkt in het Plan-MER. Beide onderzoeken vormden de basis voor de afspraken over bestaand gebruik en de autonome ontwikkeling daarvan die in het beheerplan zijn opgenomen. Daarnaast geeft het beheerplan een beschrijving van procedures voor nieuwe, toekomstige ontwikkelingen (zie beheerplan hoofdstuk 3.2). Voor het volgen van ontwikkelingen van het gebruik en van de natuur is een monitoringplan opgesteld (zie beheerplan hoofdstuk 6).

Wegvaarzone

Een inspreker merkt op dat in de laatste zin van de samenvatting van het Plan-MER staat dat bij de Slikken van Voorne de

wegvaarzone voor kitesurfers is ingesteld tussen paal 7.0 en 7.6. Dit is niet juist, er is een zone zuidwestelijk voorbij paal 7.6 ingesteld waar kitesurfen is toegestaan. 22

Kitesurfen in het rustgebied de Slikken van Voorne is in het beheerplan niet toegestaan. Grenzend aan het rustgebied, tussen paal 7.0 en 7.6, is een wegvaarzone ingesteld op grond van de Algemene Verordening van het Recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg. Andere (kite)surfactiviteiten zijn in de wegvaarzone niet toegestaan op grond van deze verordening.

Verduidelijkingen

De ANWB vraagt naar aanleiding van pagina 26 uit het Plan-MER de zinsneden 'het gebied eromheen' en 'onder bepaalde voorwaarden' beter te specificeren. Naar aanleiding van het stuk op pagina 32-37 vraagt de ANWB welke recreatievormen worden benadeeld wanneer gebied 3 in oostelijke richting wordt uitgebreid. In de opsomming op pagina 11 mist de ANWB de mens. 13

Een inspreker merkt op dat de waarschijnlijkheidsberekening op pagina 9 van het Plan-MER in feite niets voorstelt. 33

Met 'het gebied eromheen' worden de gebieden rond de platen in bepaalde rustgebieden bedoeld. De maatregelen voor een betreffend rustgebied gelden dus alleen in het rustgebied zelf en niet in een gebied om de rustgebieden heen. In het beheerplan is dit duidelijker omschreven. De voorwaarden staan opgenomen in hoofdstuk 3 van het beheerplan. Daar waar de voorwaarden nog niet bekend zijn, zullen deze opgenomen worden in de Natuurbeschermingswetvergunning wanneer voor de activiteit een vergunning nodig is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanbeveling op pagina 32-37 van het Plan-MER waarnaar de ANWB verwijst, is niet overgenomen in het beheerplan. Om deze reden is niet verder onderzocht wat de effecten op recreatie zijn van uitbreiding van dit gebied. Een milieueffectrapport gaat over de effecten van menselijk handelen op milieus-

pecten. In de alternatievenafweging (hoofdstuk 5) is wel duidelijk rekening gehouden met het gebruik van het natuurgebied door de mens.

De waarschijnlijkheidsberekening is bedoeld om de inhoud van het beleidsplan Zwakke Schakels te illustreren. De berekening is niet gebaseerd op informatie uit het beheerplan, de Passende beoordeling of het Plan-MER en staat zodoende niet ter discussie.

B 8 Passende beoordeling

Onderzoek

Een aantal insprekers merkt op dat over de mogelijke cumulatie van significant negatieve effecten de Passende beoordeling enkele aannames bevat waarvoor wetenschappelijke onderbouwing op basis van empirisch onderzoek ontbreekt **2, 9, 11**. De gemeente Schouwen-Duiveland vraagt hoeveel ruimte er is voor nieuwe activiteiten voordat de grens van cumulatieve effecten wordt overschreden **4**.

Een inspreker vraagt naar aanleiding van tabel 6.1 uit het ontwerp-beheerplan waarom de intensiteit voor verschillende vormen van surfen in 'maximaal' aantal per dag staat aangegeven. In de Passende beoordeling worden deze gegevens niet onderbouwd, maar wordt verwezen naar een CSO-rapport. De inspreker verzoekt in het beheerplan aan te geven dat het CSO-onderzoek op wetenschappelijk representatieve wijze is uitgevoerd. De inspreker vraagt zich daarbij ook af hoe deze getallen zich verhouden tot het significante of cumulatieve effect in de Passende beoordeling. **4**

Verschillende insprekers merken op dat ze bij de conclusies uit de Passende beoordeling een kwantificering in de termen van net, voldoende of ruim missen met betrekking tot het behalen van de doelstellingen van het beheerplan. **4, 31**

Een inspreker verzoekt om meer monitoring over een langere tijd, omdat gegevens in de Passende beoordeling (met name met betrekking tot de Kop van Goeree) niet correleren met waarnemingen van de inspreker. **24**

Een inspreker concludeert dat de opstellers van de Passende beoordeling diverse aanbevelingen hebben gedaan die slechts in enkele gevallen zijn overgenomen in het beheerplan. **34**

Bij het opstellen van de Passende beoordeling is gebruikgemaakt van de best beschikbare gegevens. De gebruikte bronnen zijn onder andere beschreven in hoofdstuk 1.3 van de Passende beoordeling. Het betreft hier monitoringsprogramma's die vaak al over langere tijd plaatsvinden, aangevuld met metingen over een kortere tijd daar waar er hiaten in kennis

zaten. Het definitieve beheerplan verwijst naar een onderliggend monitoringplan. Mocht aan de hand van monitoring blijken dat aantallen en voorkomen van soorten anders zijn dan waarvan is uitgegaan, dan kan na de looptijd van het beheerplan (zes jaar) worden besloten het beheerplan hierop aan te passen.

De wetenschappelijke beoordeling van de effecten is, zoals hiervoor vermeld, gebaseerd op de best beschikbare gegevens. Dit betekent dat deze wetenschappelijke beoordeling deels is gebaseerd op empirische gegevens of op expert judgement waar empirische gegevens niet beschikbaar waren.

De Passende beoordeling die is uitgevoerd ten behoeve van het beheerplan, had niet als doel een inschatting of beoordeling te maken van aspecten als een maximum aan cumulatieve effecten. In de Passende beoordeling zijn alleen het huidige gebruik (inclusief autonome ontwikkelingen) en vastgesteld toekomstig gebruik getoetst. Het doel hiervan is om in het beheerplan te kunnen beschrijven welk gebruik zonder vergunning of voorwaarden in de Voordelta kan worden toegestaan. In het beheerplan wordt geen regeling getroffen voor of oordeel gegeven over mogelijke toekomstige activiteiten. De procedure voor omgaan met nieuwe activiteiten staat beschreven in hoofdstuk 3, paragrafen 3.2 en 3.3 van het beheerplan. Bij nieuwe activiteiten zal steeds de afweging gemaakt moeten worden of de activiteit de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kan brengen en, zo ja, of hiervoor vergunning kan worden verleend.

Tabel 6.1 van het ontwerp-beheerplan Voordelta bevat een overzicht van het recreatieve gebruik zoals dat nu in de Voordelta plaatsvindt. De gegevens over de aantallen zijn gebaseerd op de tellingen die het bedrijf CSO in opdracht van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft uitgevoerd in het gebied, op een voor dit doel representatieve manier. Hierbij is het woord 'maximaal' gebruikt in de context van waarnemingen. Voor de duidelijkheid is het woord 'maximaal' in deze tabel vervangen door het woord 'ongeveer'.

In het beheerplan zijn, waar nodig en waar mogelijk, de aanbevelingen uit de Passende beoordeling overgenomen. De aanbevelingen die niet zijn overgenomen, bleken niet noodzakelijk om de natuurbeschermingsdoelen te realiseren of bleken niet uitvoerbaar.

Significantie

Een inspreker heeft bezwaar tegen de significantiegrens van nul procent voor aantasting van beschermde natuur. Dit leidt volgens de inspreker tot onwerkbaar kleine compensatie-opgaven. **3**

Het Havenbedrijf Rotterdam merkt naar aanleiding van pagina 167 van de Passende beoordeling op dat onderbouwing vanuit de biologie ontbreekt voor soorten en habitats van groep A. Het Havenbedrijf voegt daaraan toe dat door geen enkel effect op deze soorten toe te laten, vrijwel alle activiteiten compensatieplichtig worden. Hierdoor zouden sommige activiteiten, waarvan in het beheerplan wordt geschetst dat ze doorgang kunnen vinden, niet meer mogelijk zijn. De gemeente Noord-Beveland vreest dat kleine marges van de beoordeling van significante effecten, tegenover de tamelijk globale veldgegevens, tot willekeur leiden bij toetsingen. De gemeente geeft aan dat de Passende beoordeling onbewust onvoldoende ruimte biedt aan handhavers en vergunningverleners om nieuwe activiteiten op hun waarde te schatten. **31,18**

De ANWB vreest naar aanleiding van de tekst op pagina 21 van de Passende beoordeling ('Gebruiksfuncties in de Voordelta hebben mogelijk ook relaties met beschermde natuurwaarden in de directe omgeving van Natura 2000-gebieden in de Voordelta') dat geen enkele activiteit meer doorgang kan vinden. **13**

Het beoordelen van effecten in een 'Passende beoordeling' gebeurt op basis van de staat van instandhouding van de soorten en habitats en op basis van het relatieve internationale belang van het gebied. Aan de hand van deze twee criteria wordt beoordeeld of een afname van de soort of habitat kan plaatsvinden zonder dat dit de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengt. Bij soorten waar het niet goed mee gaat, mag geen afname plaatsvinden (nulprocentcriterium), omdat dan de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk niet worden behaald. Dit hoeft niet te betekenen dat de hele Voordelta een gesloten gebied wordt, de meeste activiteiten kunnen nog steeds plaatsvinden omdat ze de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

Soorten en habitats van groep A zijn in een (zeer) ongunstige staat van instandhouding en/of hebben een herstelopgave of verbeterdoelstelling. Vanuit de doelstellingen voor Natura 2000 zijn daarom al maatregelen nodig om de kwaliteit van deze soorten en habitats op orde te brengen. Wanneer door een activiteit of ingreep deze kwaliteit nog verder achteruitgaat, hoe beperkt ook, is dit strijdig met de doelstelling. Ingrepen die dit effect hebben, worden daarom per definitie als significant beoordeeld. Het gaat hier wel om een zeer beperkt aantal soorten en habitats.

Voor een belangrijk deel van de soorten en habitats zijn er geen knelpunten te verwachten en levert het bestaande gebruik geen problemen op voor het bereiken van de doelstellingen. Voor een aantal soorten is het noodzakelijk nauwkeurig te monitoren, omdat er zich in de toekomst mogelijk knelpunten voordoen. Het betreft hier de soorten waarvoor compensatie nodig is, maar ook enkele andere soorten. Deze zijn aangegeven in paragraaf 7.3 van het ontwerp-beheerplan.

Het is niet makkelijk om percentages zoals vermeld in de Passende beoordeling, nauwkeurig te meten. Daarom zal er in het monitorings- en evaluatieprogramma veel aandacht zijn voor de nauwkeurigheid van de metingen.

In de Passende beoordeling is aangegeven dat sommige soorten naast de Voordelta ook andere Natura 2000-gebieden in de buurt gebruiken en dat er dus een relatie is tussen deze gebieden. Dat betekent niet dat het gebruik in deze gebieden niet meer kan plaatsvinden, maar alleen dat er bij de beoordeling van de activiteiten rekening gehouden is met het bestaan van dergelijke relaties.

Verstoring

De ANWB leest dat er bij de Brouwersdam veel visetende vogels voorkomen en vraagt of er mogelijk een verband bestaat tussen het voorkomen van deze vogels en de aanwezigheid van recreatie. De ANWB vraagt naar aanleiding van pagina 96 en 97 van de Passende beoordeling hoe het mogelijk is dat recreatie verstoort, terwijl visserij dit niet doet. Ook verzoekt de ANWB om nuancering van de verstoring van zeehonden door recreatie zoals vermeld op pagina 136, aangezien zeehonden vaak dicht bij recreanten komen. De organisatie verzoekt tevens de verstoring van de zaagbek op pagina 83 te kwantificeren. **13**

Een inspreker merkt op dat in de Passende beoordeling wel verstoringafstanden worden genoemd per soort, maar dat het onduidelijk is hoe deze vervolgens zijn toegepast. De inspreker verzoekt om dit transparant te maken. **34**

Bij het spui van de Brouwersdam zit veel vis, waar vogels en zeehonden op afkomen, zelfs tijdens drukke recreatieperiodes.

De gebruikte verstoringafstanden zijn gebaseerd op een aantal onderzoeken, deze zijn beschreven in hoofdstuk 5.2.2 van de Passende beoordeling. Verstoringafstanden zijn situatieafhankelijk en verschillen ook per soort. Of vogels worden verstoord, hangt bijvoorbeeld af van de locatie en van het soort verstoring. Een surfer met onverwachte bewegingen is meer verstorend dan een langzaam varende vissersboot. Recreanten komen daarnaast vaak op andere locaties dan vissers. De toepassing van verstoringafstanden bij het begrenzen van rustgebieden staat in het definitieve beheerplan beschreven in hoofdstuk 11.

In de Voordelta moeten rustige platen aanwezig zijn, zodat de gewone zeehond zijn jongen in het gebied kan grootbrengen. Op de platen en tijdens de zoogperiode zijn zeehonden zeer verstoringgevoelig. Dat zeehonden dichtbij komen, betekent niet dat ze niet verstoord worden. De Passende beoordeling geeft reeds een genuanceerde beschrijving van de verstoring van zeehonden door recreanten.

Over zaagbekken concludeert de Passende beoordeling dat er voor deze soort in eerste instantie nog geen maatregelen nodig zijn. Door middel van monitoring wordt gecontroleerd of dat zo blijft.

Visserij

Het Zuid-Hollands Landschap geeft aan dat in de Passende beoordeling wordt uitgegaan van een verbod op visserij met staand want in de rustgebieden, terwijl diezelfde visserij in het beheerplan gereguleerd wordt toegestaan. Inspreker vraagt of het gereguleerd toestaan van staand want is getoetst als alternatief en wat voor effect dit heeft op de instandhouding. **34**

Het Productschap Vis heeft bezwaar tegen de op pagina 32 van de Passende beoordeling gehanteerde definitie van bodemberoerende visserijen. Garnalenvisserij en bordenvisserij zijn

geen visserijen vergelijkbaar met de boomkorvisserij of bepaalde schelpdiervisserijen. **35**

Op diverse plaatsen in de Passende beoordeling wordt ingegaan op de mogelijke uitbreiding van visserij met staand want. Het Productschap Vis wijst erop dat deze uitbreiding niet zal plaatsvinden binnen het 3 mijlsgebied. Daarnaast leest het productschap op pagina 139 dat visserij in de rustgebieden geheel wordt uitgesloten. Dit is niet in lijn met het beheerplan. **35**

In de Passende beoordeling is ervan uitgegaan dat in de rustgebieden de Hinderplaat en de Slikken van Voorne visserij met staand want beperkt en onder voorwaarden mogelijk is (zie pagina 67 Passende beoordeling). In de overige rustgebieden is deze visserij verboden. De voorwaarden voor kleinschalige visserijen in deze rustgebieden – uitgaande van het bestaand gebruik – zijn in de toegangsbeperkingsbesluiten en in het beheerplan opgenomen.

De Passende beoordeling is met betrekking tot de definitie van bodemberoerende visserij aangepast en is nu gelijk aan de classificatie zoals beschreven in het Plan-MER. De tekst is in het beheerplan, mede na overleg met de visserijsector, aangepast, zodat de verschillende visserijvormen nu correct zijn weergegeven.

In overleg met de visserijsector is zorgvuldig bekeken welke vormen van visserij binnen de rustgebieden kunnen worden toegelaten. Deze alternatievenafweging is getoetst in het Plan-MER. De uitkomst daarvan is opgenomen in het beheerplan.

Kitebuggyen

De gemeente Schouwen-Duiveland leest op pagina 22 van de Passende beoordeling dat 'alle vormen van waterrecreatie die bij het vaststellen van het beheerplan in het gebied plaatsvonden' kunnen blijven plaatsvinden. Inspreker vraagt waarom op pagina 30 kitebuggyen op het Verklikkerstrand wordt uitgesloten wegens een lopende procedure, terwijl dit op andere locaties wel is toegestaan. De gemeente verzoekt dan ook om kitebuggyen tussen de duinovergangen Duinhoeverpad en Watergat mee te nemen in de Passende beoordeling en kitebuggyen toe te staan in de zones voor extreme sport. **4**

Het Zuid-Hollands Landschap vindt de beoordeling van kitebuggyen te summier. **34**

De Raad van State heeft in 2008 uitspraak gedaan in een zaak over het afwijzen van een handhavingsverzoek in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ten aanzien van het rijden met kitebuggy's en daaraan gerelateerde activiteiten in de door de gemeente Schouwen-Duiveland aangewezen zone voor extreme sporten op het Verklikkerstrand. Naar aanleiding daarvan is het beheerplan Voordelta met betrekking tot het toelaten van kitebuggyen aangepast en geldt daarvoor thans de vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Aangezien de Raad van State daarbij van oordeel was dat de voor het beheerplan uitgevoerde Passende beoordeling onvoldoende was onderbouwd voor wat betreft kitebuggyen, kan de eerder in het ontwerp-beheerplan voorgenomen vrijstelling ook elders op stranden van de Voordelta niet zonder meer doorgang vinden. Voor dergelijke locaties geldt thans op grond van het beheerplan een verplichting tot het doorlopen van een vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Van geval tot geval wordt voor die locaties bekeken of er een vergunning nodig is en onder welke voorwaarden de activiteit is toegestaan.

Tekstueel

Een inspreker leest dat de instandhoudingsdoelstelling voor de scholekster op pagina 105 van de Passende beoordeling afwijkt van het doel op pagina 102 en 178 en vraagt verduidelijking over het juiste aantal. **34**

Een inspreker leest op pagina 79 van de Passende beoordeling onder het kopje 'interpretatie van verstoringafstanden' dat 'voorspelbare gebeurtenissen of gedrag leiden tot minder verstoring en grotere verstoringafstanden'. De inspreker vraagt of hier 'kleinere' wordt bedoeld in plaats van 'grotere'. Ook merkt de inspreker op dat tabel 7.3 op pagina 174 ontbreekt. **34**

De instandhoudingsdoelstelling moet 2.500 zijn en is aangepast. Het woord 'grotere' is vervangen door het woord 'kleinere' en de tabel op pagina 174 van de Passende beoordeling is toegevoegd.

Definities

De Passende beoordeling is gemaakt voor ' huidig en gepland toekomstig gebruik'. Een inspreker vraagt wat hiermee wordt

bedoeld. De inspreker vraagt tevens wat er op pagina 67-68 bedoeld wordt met woorden als 'rustige doorvaart', 'onder voorwaarden', 'bepaalde recreatieactiviteiten', 'vormen van recreatie', etc. en verzoekt deze termen nader te omschrijven. **13**

In de Passende beoordeling is het gebruik zoals dat nu plaatsvindt, beoordeeld. Daarnaast zijn de autonome ontwikkelingen in het gebruik (bijvoorbeeld verwachte groei van het aantal strandgangers in de komende jaren) en geplande activiteiten (activiteiten die al vergoed zijn en zijn vastgelegd in plannen) getoetst. In het beheerplan staat precies beschreven welk gebruik wel of niet (onder voorwaarden) is toegestaan en wat eventuele voorwaarden zijn (hoofdstuk 2 en 3).

Recreatie

De ANWB merkt op dat het beschermen van flora en fauna mogelijk in de toekomst meer beperkingen voor recreatie en toerisme met zich mee kan brengen en vraagt hoe dit procedureel precies in zijn werk gaat. **13**

De ANWB meldt dat recreatievaart door de Voordelta via de Haringvliet- en Roompotsluizen plaatsvindt en dat dit mogelijk moet blijven. Tevens merkt de inspreker op bij pagina 30 van de Passende beoordeling dat in de gemeente Westvoorne recreatie dicht bij huis mogelijk moet blijven. Het sluiten van de Hinderplaat in de periode juni-juli zou dan ook heroverwogen moeten worden. **13**

In het beheerplan staat precies beschreven welk gebruik de komende zes jaar (al dan niet onder voorwaarden) wel of niet is toegestaan (hoofdstuk 2 en 3). Aan het einde van deze zes jaar wordt bekeken of de genomen maatregelen op deze manier gehandhaafd moeten worden of aangepast.

Het beheerplan legt geen belemmeringen op voor doorvaart van de sluizen.

In de gemeente Westvoorne vindt geen onttrekking van recreatie plaats. Er is een rustgebied ingesteld bij de Slikken van Voorne, waar beperkingen gelden. De bestaande recreatieactiviteiten kunnen rond dit gebied gewoon blijven plaatsvinden. De aanbeveling met betrekking tot de Hinderplaat is niet overgenomen.

Surfen

De gemeente Noord-Beveland meldt dat op pagina 26 en 27 van de Passende beoordeling de gegevens over surfen in de gemeente ontbreken. Het recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg merkt op dat als er zich in de toekomst meer kitesurfscholen aanmelden, uitbreiding mogelijk moet blijven. **32**

In de Passende beoordeling zijn onder andere gegevens gebruikt van de nulmetingen voor de natuurcompensatie. In die studie is een bepaald gebied (het bodembeschermingsgebied en referentiegebieden) gemonitord, waarbij het gebied voor de Oosterschelde niet is meegenomen in verband met de afwijkende morfologische structuur. De gegevens van recreatie (waar onder surfen) in dit gebied zijn wel meegenomen in de beoordeling, maar zijn niet aangegeven op de kaart.

In de Passende beoordeling is het huidige aantal kitesurfscholen in de Voordelta getoetst en is geconcludeerd dat voor dat aantal geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is. Wanneer er nieuwe scholen komen, moet eerst getoetst worden of dit (cumulatief) effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen. Dit kan betekenen dat uitbreiden niet mogelijk is omdat er te veel effecten optreden of dat uitbreiden alleen mogelijk is met een Natuurbeschermingswetvergunning.

Sportvisserij

De ANWB meldt dat op pagina 145 van de Passende beoordeling staat dat sportvisserij verboden is in bepaalde gebieden. De ANWB stelt dat hierdoor intensivering ontstaat in overige gebieden. De organisatie adviseert dat beperken van commerciële sportvisserij in bepaalde gebieden wellicht nodig is. **13**

In het beheerplan wordt sportvisserij op dit moment niet gereguleerd omdat dit geen significant effect heeft, behalve in de rustgebieden, waar bescherming voor de verstoringsgevoelige soorten ter plaatse noodzakelijk is. De ontwikkeling van de sportvisserij is net als het overig bestaand gebruik onderwerp van monitoring.

Intensiteit recreatie

De ANWB meldt dat op pagina 23 van de Passende beoordeling van verschillende recreatievormen niet bekend is hoe intensief ze beoefend worden, en vindt dit een grote omissie. **13**

De Passende beoordeling heeft plaatsgevonden met de best mogelijke gegevens, verkregen uit monitoring. Op basis van deze gegevens was het goed mogelijk een effectbeoordeling uit te voeren, ondanks het feit dat niet alle intensiteiten gedetailleerd bekend waren.

Begrenzing

Een inspreker vraagt waarom de grenzen van de Passende beoordeling verschillen van de grenzen van het beheerplan. Tevens mist de inspreker de visdief en de grote stern in de Passende beoordeling. **13** Het Zuid-Hollands Landschap merkt op dat voor sterns een gerichte toetsing ontbreekt en dat de Passende beoordeling zodoende incompleet is. **34**

De grenzen in de Passende beoordeling zijn uitgangspunt geweest bij de toetsing. Indien er verschillen zijn tussen grenzen uit de Passende beoordeling en het beheerplan, is in het beheerplan rekening gehouden met de uitkomsten van de Passende beoordeling.

Het gebied voor de Oosterschelde is niet meegenomen in verband met de afwijkende morfologische structuur.

De visdief en de grote stern komen niet voor in de Passende beoordeling omdat ten tijde van het opstellen van het ontwerpbeheerplan en de Passende beoordeling in de toenmalige voorlopers van het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta voor deze soorten geen instandhoudingsdoelstellingen waren geformuleerd. Inmiddels is dit in het definitieve aanwijzingsbesluit Voordelta wel het geval. Maatregelen voor deze soorten zijn in de Voordelta nodig vanwege de compensatieopgave voor Maasvlakte 2.

Roodkeelduiker

Het Zuid-Hollands Landschap merkt op dat de maatregelen in het beheerplan en de Passende beoordeling met betrekking tot de roodkeelduiker niet ver genoeg gaan. De organisatie wijst erop dat in het Aanwijzingsbesluit staat dat verstoring in het Brouwersgat niet mag toenemen gedurende de periode november tot maart, terwijl de Passende beoordeling constateert dat met de autonome ontwikkeling de verstoring zal toenemen. Daarbij gaat het voornamelijk om recreatie, maar ook om overheidsschepen. De organisatie verzoekt dan ook de aanbeveling uit de Passende beoordeling, het opstellen van gedragscodes voor overheidsschepen, over te nemen. **34**

Aan de hand van de Passende beoordeling is geconcludeerd dat maatregelen voor de roodkeelduiker voorlopig niet noodzakelijk zijn. Aanwijzen van een rustgebied zou wel een positief effect kunnen hebben, maar in het beheerplan is ervoor gekozen dat niet te doen, omdat de noodzaak ontbreekt en omdat er waarschijnlijk weinig winst te behalen is. In het beheerplan is in paragraaf 4.3.1 aangegeven dat er gedragscodes worden geformuleerd, onder meer voor recreanten en overheids-schepen. De gedragscode zal richtlijnen bevatten voor omgang met natuur voor iedere bezoeker van het Voordeltagebied.

Zeehonden

Het Zuid-Hollands Landschap is het niet eens met de conclusie uit de Passende beoordeling dat de negatieve effecten die de voortplanting van zeehonden in de weg staan, voldoende zijn weggenomen.

Het is onduidelijk of bij de Passende beoordeling rekening is gehouden met latere aanpassingen aan het rustgebied de Hinderplaat. Met de voorgestelde maatregelen in het ontwerp-beheerplan resteren cumulatieve negatieve effecten op de gewone zeehond, aldus de organisatie. Het Zuid-Hollands Landschap verzoekt om een aanvullende Passende beoordeling te maken, waarin onderbouwde verstoringafstanden per activiteit staan en waarin aannemelijk wordt gemaakt dat de Hinderplaat geschikt is voor de voortplanting van zeehonden. Zeehondenexperts zullen deze conclusies moeten delen. Zo nodig dienen de maatregelen aan deze aanvullende Passende beoordeling te worden aangepast. Hierbij adviseert de organisatie, vooruitlopend op het onderzoek, het volgende: uitsluiten van visserij met staand want in het rustgebied de Hinderplaat, afsluiten van de vaarcorridor het Gat van Hawk tijdens de zoogperiode voor gewone zeehond en voorwaarden stellen aan de aanleg van pijpleidingen voor zandsuppletie in zeehondenrustgebieden.

Verder verzoekt de organisatie om na te gaan of het instandhoudingsdoel voor de grijze zeehond en visetende vogels als aalscholvers en sterns nog tot aanpassing van het beheerplan zou moeten leiden. 34

Minister en Gedeputeerde Staten menen op grond van de uitkomsten van de Passende beoordeling dat met de maatregelen uit het beheerplan de gestelde doelen voor de natuurwaarden gerealiseerd kunnen worden. Wanneer aan de

hand van monitoring en evaluatie blijkt dat de maatregelen niet het gewenste effect hebben, kunnen de maatregelen worden bijgesteld.

Habitatype 1110 en 1140

Een inspreker merkt op dat op pagina 220 van de Passende beoordeling 'Witte duinen' als instandhoudingsdoelstelling wordt genoemd. Dit is niet juist. 39

Het Zuid-Hollands Landschap geeft aan dat meer onderzoek nodig is naar habitatype 1110. Daarnaast adviseert de organisatie maatregelen op te nemen die waarborgen dat de bevissingsintensiteit in de resterende visgebieden niet toeneemt.

Het Zuid-Hollands Landschap adviseert tevens om ook voor habitatype 1140 maatregelen op te nemen. De organisatie meent dat significant negatieve effecten op deze habitat kunnen worden voorkomen wanneer:

- de rustgebieden worden uitgebreid met de locaties waarop habitatype 1140 voorkomt en hier ook het verbod op schelpdiervisserij geldt;
- de verstoring door recreatie afneemt;
- geen pijpleidingen mogen worden aangelegd in de Slikken van Voorne en voorwaarden voor het aanleggen van pijpleidingen worden opgenomen in de andere rustgebieden. 34

In het aanwijzingsbesluit Voordelta zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor embryonale wandelende duinen. Dit habitat is meegenomen in het definitieve beheerplan. De behoefte aan meer onderzoek naar habitatype 1110 wordt gedeeld, met name op het vlak van kennis van de (mogelijke) kwaliteitskenmerken van dit habitatype en de wijze waarop deze kenmerken beïnvloed zijn of kunnen worden door omgevingsfactoren. Dit onderzoek is in 2007 in opdracht van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat in gang gezet, maar bij vaststelling van deze nota en het beheerplan nog niet afgerond. Te zijner tijd zullen de uitkomsten van dit onderzoek worden betrokken bij de bepaling van de kwaliteitsmaatlat voor habitatype 1110.

Habitatype 1140 is in het beheerplan meegenomen. De effecten van het huidig toegestaan gebruik en de maatregelen van het beheerplan (bodembeschermingsgebied en rustgebieden) op habitatype 1140 zijn in de Passende beoordeling getoetst en als niet-significant beoordeeld.

In de definitieve versie van het beheerplan is de tekst over suppleties gewijzigd. In het beheerplan worden in de Voordelta geen pijpleidingen voor suppleties aangelegd in de rustgebieden, ook niet in de Slikken van Voorne. Mocht hiervan gedurende de beheerplanperiode alsnog afgeweken worden, dan zal de activiteit vergunningplichtig zijn op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. In de Natuurbeschermingswetvergunning kunnen vervolgens eventuele voorwaarden worden opgenomen die voorkomen dat deze activiteit significante effecten heeft.

Langetermijneffecten

In de laatste alinea van hoofdstuk 4, paragraaf 'Maasvlakte 2', in de Passende beoordeling wordt gesuggereerd dat er tijdens aanleg van Maasvlakte 2 en op de lange termijn effecten op de gewone zeehond zouden zijn. Het Havenbedrijf wijst erop dat uit het MER over de natuurcompensatie is gebleken dat er geen effecten zijn in beide stadia op de gewone zeehond.¹⁸

Met betrekking tot de reactie van het Havenbedrijf is de tekst aangepast aan de onderzoeksresultaten die in het MER Aanleg Maasvlakte 2 zijn gepresenteerd.

B 9 Monitoring en evaluatie

Evaluatiemoment

Een inspreker vraagt waarom tot 2015 wordt gewacht om de doelstellingen uit het Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta te evalueren, terwijl zes jaar na vaststelling van het beheerplan de resultaten van monitoring al bekend zijn. [4](#)

Een andere inspreker vraagt of de evaluatie niet gecombineerd kan worden met de evaluatie van de Planologische Kernbeslissing Mainportontwikkeling Rotterdam in 2013. [34](#)

Het beheerplan is van kracht in de periode 2008-2013. Tegen het einde van die periode zullen de maatregelen uit het beheerplan worden geëvalueerd. De evaluatie van de maatregelen kan aanleiding zijn om de maatregelen in het beheerplan bij te stellen.

Daarnaast heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in een de brief aan de Tweede Kamer in juni 2006 gemeld dat er in 2015 een evaluatie is van de (landelijke) doelstellingen in de diverse aanwijzingsbesluiten. Op basis daarvan kunnen de doelstellingen worden herijkt en, zo nodig, bijgesteld. Dit evaluatiemoment (2015) is gekozen vanwege de juridische en beleidsmatige samenhang tussen Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water. Deze evaluatie kan aanleiding zijn om de instandhoudingsdoelstellingen voor de Voordelta aan te passen. In dat geval kan het nodig zijn de maatregelen uit het beheerplan bij te stellen.

In de PKB Mainportontwikkeling Rotterdam (december 2006) is aangegeven dat een evaluatie plaatsvindt na aanleg van 500 hectare van Maasvlakte 2 of uiterlijk een jaar voordat de geldingsduur van de PKB (vijftien jaar) is verstreken. In deze evaluatie zal ook worden bekeken of de natuureffecten zich voordoen zoals verwacht, en of de compensatiemaatregelen het beoogde effect sorteren.

Monitoring- en evaluatieplannen

De ANWB geeft aan voor een groot deel achter de uitgangspunten van het Plan-MER te staan. De ANWB vraagt echter wanneer het instellen van beperkingen en grenzen voor

recreatie en toerisme stopt en welke toekomstige ontwikkelingen mogelijk zijn voor een toename van omvang en vormen van recreatie. Tevens vraagt de ANWB wat er gebeurt als de onderhavige populaties groeien als gevolg van de beschermingsmaatregelen, of wat er gebeurt als er een onderschatting heeft plaatsgevonden. [13](#)

Een aantal insprekers verzoekt om in het hoofdstuk 'Monitoring en evaluatie' van het beheerplan ook een samenvatting van de monitoring- en evaluatieplannen op te nemen. [34](#), [16](#), [11](#), [17](#), [39](#) Een van de insprekers ziet daarbij graag dat het beheerplan ook een samenvatting bevat van de onderlinge afstemming en beslisstructuur en dat de financiering voor de monitoring duurzaam is geregeld. [34](#)

Stichting De Noordzee merkt op dat gemonitord wordt met bestaande gegevens en geeft aan dat hiermee niets valt te monitoren en te leren over de effecten van de visserij. [21](#)

De ANWB merkt op dat met de beoordelingscriteria voor significantie van de effecten op beschermde natuurwaarden weinig ervaring is opgedaan en vraagt of hier extra aandacht aan kan worden besteed in de evaluatie. [13](#)

De effecten van een toename van recreatie worden gemonitord; de ANWB vraagt of dit niet alleen door waarnemingen van vogelliefhebbers, maar ook van onafhankelijke derden kan gebeuren. [13](#)

Zoals hiervoor gemeld, volgt aan het eind van de beheerplanperiode een evaluatie van de natuurwaarden en de maatregelen. Bij deze evaluatie worden ook de ontwikkelingen van recreatie en toerisme betrokken. Uit de evaluatie volgt welke groei- en ontwikkelmogelijkheden er zijn voor recreatie en toerisme.

Het beheerplan is voorzien van een onderliggend monitoringplan voor het monitoren van de resultaten bij het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen en de compensatieopgave. Een samenvatting van het monitoringplan, inclusief gegevens

over de organisatie en financiering, is opgenomen in het definitieve beheerplan.

Terugmelding

Twee insprekers vragen wat er bedoeld wordt met het woord 'terugmelding' op pagina 15 van het ontwerp-beheerplan. 4, 37

De terugmelding na drie jaar heeft als doel belanghebbenden te informeren over de ontwikkelingen in de Voordelta, zowel wat betreft de natuurwaarden als het gebruik. De terugmelding is geen tussentijdse evaluatie: de uitkomsten van de terugmelding zullen niet gebruikt worden om de maatregelen in het beheerplan bij te stellen of aan te passen. Zoals hiervoor gemeld, zal tegen het einde van de beheerplanperiode een evaluatie plaatsvinden, gericht op de doelen en de maatregelen. Deze evaluatie kan aanleiding geven tot bijstelling van de maatregelen.

B 10 Communicatie en overige onderwerpen

Promotie Voordelta

Meerdere insprekers geven aan onvoldoende informatie terug te vinden over de promotie van de Voordelta als unieke ecologische bestemming. In hoofdstuk 5 worden de verantwoordelijkheden voor promotie en marketing van het gebied bij derden neergelegd, terwijl dit volgens de insprekers om de imagoschade te beperken juist een integraal deel van het plan zou moeten zijn. [11](#), [17](#), [39](#)

Een aantal insprekers geeft aan los van het beheerplan nog steeds te wachten op de invulling van de procesafspraken uit december 2004. In deze afspraken staat dat PMR zich inzet voor de promotie van het gebied. [4](#), [31](#)

Een inspreker adviseert om voor gebruikers en beheerders een website specifiek voor de Voordelta in het leven te roepen. [34](#)
Een andere inspreker geeft aan dat het Verklikkerstrand een mooie locatie zou zijn als voorlichtingspunt voor de Voordelta. [20](#)

Begin 2005 zijn procesafspraken gemaakt tussen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam N.V., de provincie Zeeland en de gemeente Schouwen-Duiveland over het natuurcompensatieproject Zeereservaat. Met de gemeente Schouwen-Duiveland en de provincie Zeeland zijn aparte afspraken gemaakt in een convenant. Eén van de afspraken was bij de nadere uitwerking van het zeereservaat, inmiddels aangeduid als 'bodembeschermingsgebied', aandacht te besteden aan positieve effecten voor recreatie en toerisme op Schouwen-Duiveland. Nu het beheerplan Voordelta is opgesteld, en duidelijk is wat de mogelijkheden in het gebied zijn, kunnen deze afspraken verder worden uitgewerkt. Voor financiële ondersteuning is inmiddels een stimuleringsfonds opgericht. Met de gemeente Schouwen-Duiveland en de provincie Zeeland wordt overleg gevoerd over uitvoering van het convenant.

Bij het uitvoeren van de maatregelen uit het beheerplan Voordelta zullen maatschappelijke partijen worden betrokken in consultatierondes. Ook voor communicatie komt zo'n consulta-

tieronde. Iedereen kan via de geëigende kanalen en via de op te richten website ideeën, zorgen en adviezen neerleggen bij de uitvoeringsorganisatie. Tevens kunnen organisaties betrokken worden of zich aanmelden bij activiteiten in het kader van het stimuleringsfonds. Ook hier zullen (nieuwe) ontwikkelingen voor de Voordelta worden besproken.

Minister en Gedeputeerde Staten onderschrijven het belang van een goede voorlichting over de economische en de ecologische functies van de Voordelta. Hoe deze voorlichting eruit moet zien en vanuit welke locatie deze kan plaatsvinden, zijn onderwerpen voor nader overleg tussen ministerie, provincies en de belanghebbende partijen in het gebied.

Kustbeheer

Een inspreker geeft een groot aantal suggesties voor alternatieve manieren van kustbeheer. [5](#)

De ingebrachte suggesties worden benut voor het innovatieprogramma van Rijkswaterstaat. Voor het beheerplan Voordelta leiden de gedane suggesties niet tot aanpassingen.

Deel C

Toetsingsadvies Commissie m.e.r.

Dit hoofdstuk bevat de hoofdpunten uit het toetsingsadvies dat de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) uitbracht over het plan-milieueffectrapport (Plan-MER) beheerplan Voordelta en de Passende beoordeling huidig en toekomstig gebruik in Natura 2000-gebied Voordelta. Beide zijn opgesteld ter onderbouwing van het beheerplan Voordelta. In het Plan-MER, een milieueffectrapport (Plan-MER) op strategisch planniveau, is onderzocht welke maatregelen het meest geschikt zijn om de natuurdoelstellingen voor de Voordelta te realiseren. In de Passende beoordeling zijn de effecten van gebruik op de natuurdoelstellingen in kaart gebracht.

Per onderdeel van het advies is in cursief de reactie van minister en Gedeputeerde Staten weergegeven.

C 1 Cumulatie

Habitatype 1140 en maatregelen

De Commissie m.e.r. adviseert om de verandering in areaal en de hoogteligging van de oppervlakte habitat 1140 te monitoren en na te gaan of de uitkomsten aanleiding geven tot aanvullende maatregelen om de instandhoudingsdoelen voor grijze zeehond en gewone zeehond te realiseren.

Zowel habitatype 1140 als de aantallen zeehonden en het gebruik van de Voordelta door de mens zullen nauwlettend worden gemonitord. De uitkomsten daarvan kunnen aanleiding geven tot bijstelling van maatregelen.

Van de aantallen gewone zeehonden in de Voordelta komt een kleine 20 procent voor op de Hinderplaat. Het gebied Hinderplaat, met name de gedeelten van de platen gelegen langs diepe geulen, is dan ook (mede) aangewezen als rustgebied voor zeehonden. Twee factoren maken een gebied geschikt voor de zeehond: voldoende oppervlakte geschikt plaatgebied (gelegen naast diepe (vlucht)geulen) en voldoende rust. Daarvan is rust momenteel de belangrijkste, de oppervlakte (geschikt) plaatgebied is in de huidige situatie geen beperkende factor voor de ontwikkeling van het aantal zeehonden. In het kader van het MER Aanleg Maasvlakte 2 zijn twee studies uitgevoerd om te bepalen of de aanleg (significante) effecten heeft op het plaatareaal. Deze voorspellingen van de areaalveranderingen zijn inclusief het gewijzigde spui-beheer volgens het Kierbesluit. Met name de lange termijn is hierbij meegenomen. Specifiek voor het beheerplan Voordelta is deze studie nader uitgewerkt. Hieruit blijkt dat zich twee effecten voordoen in de monding van de Haringvliet.

Het eerste effect is dat in de hele Haringvlietmonding het plaatareaal toeneemt, met name in het zuidelijke deel. De schatting is dat zonder aanleg van Maasvlakte 2 het oppervlak plaatareaal zal toenemen met 81 ha in 2020. De autonome ontwikkeling in combinatie met de aanleg van Maasvlakte 2 leidt tot een geringere toename van de platen met 61 ha. Het tweede effect is dat het plaatareaal van specifiek de Hinderplaat afneemt en het oppervlak van platen zoals de Garnalenplaat

toeneemt. Deze platen bevinden zich grotendeels binnen de begrenzing van het rustgebied.

Daarbij lijkt de komende zes jaar de Hinderplaat het belangrijkste gebied te blijven voor de gewone zeehond, gezien de specifieke omstandigheden (droogvalduur en nabijheid van (vlucht)geul). Omdat het oppervlakte plaatareaal in de huidige situatie geen beperkende factor is voor de ontwikkeling van het aantal zeehonden, is er gezien de verwachte areaalontwikkeling (toename met 61 ha in 2020) geen reden om extra maatregelen te nemen vanwege de te verwachten morfologische ontwikkelingen. Omdat ook rust in het beheerplan al in voldoende mate gegarandeerd is op de Hinderplaat, is er geen reden om aanvullende maatregelen op te nemen in het beheerplan.

Doorwerking passende beoordeling Maasvlakte 2 voor eidereenden

Vanwege de cruciale rol van de voedselvoorraden en de onbekendheid met de draagkracht van de rustgebieden de Hinderplaat en Bollen van de Ooster adviseert de Commissie m.e.r. vanwege de landelijke slechte staat van instandhouding de eidereend expliciet te betrekken bij de verdere uitwerking van de bescherming van de rustgebieden en de besluitvorming over de schelpdiervisserij.

In haar toetsingsadvies ten behoeve van de MER Aanleg Maasvlakte 2 (en de aanvulling daarop) geeft de Commissie m.e.r. aan dat het plausibel is dat er geen significante gevolgen zullen optreden door Maasvlakte 2 voor de (landelijke) staat van instandhouding van de eidereend. Zij geeft echter hier ook in overweging om in het beheerplan maatregelen te nemen om de rust en foerageersituatie te optimaliseren. In het beheerplan Voordelta vindt dit zijn uitwerking in het rustgebied Hinderplaat en het beheerregime voor de schelpdiervisserij. Het oostelijke deel van het gebied Hinderplaat is het belangrijkste gebied voor de eidereend in de Voordelta. Dit gebied wordt gesloten voor gebruik (m.u.v. beperkte kleinschalige visserij), waaronder ook de schelpdiervisserij. Daarnaast valt de schelpdiervisserij onder het vergunningregime van de Natuurbeschermingswet 1998.

Uitgangspunt bij de vergunningverlening is voldoende voedsel voor vogels.

Externe werking en voedselvoorziening voor de Waddenzee

De Commissie m.e.r. adviseert om bij de toetsing van de schelpdiervisserij aan de instandhoudingsdoelstellingen ook de gevolgen voor Waddenzee en Noordzeekustzone mee te wegen. De draagkracht van de Natura 2000-gebieden Waddenzee, Noordzeekustzone en Voordelta voor schelpdier- en visetende vogels dient in samenhang te worden beoordeeld.

De externe werking zoals bedoeld door de Commissie m.e.r. zal worden betrokken bij de afweging in het kader van de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor schelpdiervisserij.

C 2 Maatregelen

Schelpdiervisserij en dynamisch beheer

De Commissie m.e.r. adviseert voor de Habitattoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van een vergunning voor schelpdiervisserij te onderzoeken wat de minimale omvang van de schelpdiervoorraad moet zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Ook adviseert de commissie te onderzoeken of een betrouwbare voorspelling van toekomstige voedselvoorraden voor schelpdiereters mogelijk is.

Het door de Commissie m.e.r. geadviseerde onderzoek heeft in de periode tussen de inspraak op het ontwerp-beheerplan en vaststelling van het beheerplan plaatsgevonden. Conclusie uit dit onderzoek is dat er voldoende Ensis (Amerikaanse zwaard-schede) in het gebied aanwezig is om met behoud van de natuurwaarden schelpdiervisserij in beginsel toe te staan. Op basis van monitoring en evaluatie wordt jaarlijks in het kader van de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 de afweging gemaakt in welke mate en op welke locatie schelpdiervisserij plaats kan vinden. Uitgangspunt bij de vergunningverlening is voldoende voedsel voor vogels.

Staad want

De Commissie m.e.r. adviseert, mede gezien de inspraakreactie op grond van de PKB Mainportontwikkeling Rotterdam, de keuze nader te onderbouwen om visserij met staand want buiten de rustgebieden zonder meer toe te staan.

Visserij met staand want heeft potentieel negatieve effecten op zeezoogdieren, omdat deze in de netten verward kunnen raken. In de Voordelta komt deze vorm van visserij echter weinig voor. In de kustwateren zijn slechts drie vergunningen voor staand wantvisserij afgegeven. Vissers geven aan dat zij geen zeehonden en nauwelijks vogels in hun netten meevangen. Momenteel loopt er een onderzoek van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit naar staand want. Tot op heden zijn geen slachtoffers onder zeezoogdieren waargenomen. Gezien dit resultaat en omdat er momenteel sprake is van een beperkte activiteit, is staand want binnen de Voordelta toegestaan. Bij de monitoring blijft natuurlijk aandacht voor de mogelijke effecten.

Toestaan van boomkorvisserij kleiner dan 260 pk

De Commissie m.e.r. adviseert het toestaan van boomkorvisserij met schepen met minder dan 260 pk motorvermogen behalve aan de Natuurbeschermingswet 1998 ook te toetsen aan de compensatieopgave voor Maasvlakte 2.

Uitgangspunt bij de beoordeling van de effecten van bestaand gebruik is dat in het bodembeschermingsgebied een kwaliteitsverbetering van tien procent gehaald moet worden. Bij de toetsing is dus uitgegaan van de compensatiedoelstelling voor Maasvlakte 2. Conclusie van de toetsing is dat bij een verbod van alleen de grotere boomkorvisserij de minimaal gewenste kwaliteitsverbetering van tien procent gehaald wordt. De omvang en intensiteit van de boomkorvisserij met schepen met minder dan 260 pk zijn zo gering, dat het effect op de bodem minder dan vijf procent van het totale effect van boomkorvisserij op de zeebodem bedraagt. Bovendien vertoont de kleine boomkorvisserij een dalende trend. Om die redenen is in het beheerplan de sleepnetvisserij met een motorvermogen kleiner dan 260 pk in de Voordelta, maar buiten de rustgebieden, onder voorwaarden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Uitbreiding deelgebied 3

In de Passende beoordeling wordt aanbevolen om deelgebied 3 (Bollen van het Nieuwe Zand) uit te breiden in zuidzuidoostelijke richting tot de rand van de vaargeul. In het MER is niet aangegeven waarom dit alternatief niet verder is uitgewerkt. De Commissie m.e.r. beveelt aan deze afweging alsnog inzichtelijk te maken.

Het rustgebied Bollen van het Nieuwe Zand is mede ingesteld voor de compensatieopgave voor Maasvlakte 2. In de Planologische Kernbeslissing Mainportontwikkeling Rotterdam (2006) is een gebied vastgelegd waarbinnen compensatiemaatregelen genomen kunnen worden. Het gebied waar in het zomerseizoen van 2006 een grotere groep zwarte zee-eenden verbleef, valt hierbuiten. Omdat de locatie waar zwarte zee-eenden voorkomen, zeer variabel is, kan worden overwogen om een veel

groter gebied te sluiten, maar dit ziet het bevoegd gezag als een buitenproportionele maatregel. Op grond van de Passende beoordeling bij het beheerplan en aanvullend onderzoek is er in het beheerplan voor gekozen om in de 'zwaartepuntgebieden' van de zwarte zee-eend rustgebieden in te stellen (deels seizoensafhankelijk), ter bescherming van de zwarte zee-eend. Buiten de rustgebieden geldt overigens het vergunningenregime op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de schelpdiervisserij. Voor de visserij op schelpdieren wordt bij de afweging in de vergunningenprocedure rekening gehouden met de rol die schelpdieren spelen in de voedselvoorziening van o.a. zwarte zee-eenden.

Grijze zeehond

De Commissie m.e.r. adviseert alsnog te onderzoeken of voor de grijze zeehond significant negatieve effecten van huidig gebruik en autonome ontwikkeling te verwachten zijn en of de maatregelen in het ontwerp-beheerplan voldoende zijn om de doelstelling voor de grijze zeehond te behalen.

Er is na het advies van de Commissie m.e.r. een specifieke beoordeling van effecten van bestaand gebruik gemaakt. De conclusie van deze beoordeling was dat er voor de grijze zeehond geen significant negatieve effecten te verwachten zijn bij het huidig gebruik, de autonome ontwikkeling en de maatregelen van het beheerplan.

Monitoring recreatief gebruik

Gezien de vele onzekerheden, adviseert de Commissie m.e.r. om in het monitoringsprogramma aandacht te besteden aan het actuele en zich ontwikkelende recreatief gebruik (met onderscheid in relevante recreatievormen) en aan de dosis-effectrelaties bij het bepalen van mogelijke effecten op natuur in relatie tot andere verstoringsbronnen.

In het kader van het beheerplan Voordelta is een zogeheten Monitoring- en Evaluatieprogramma (MEP) opgezet. Onderdeel van dit MEP is de monitoring van gebruiksfuncties. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende recreatievormen. Aan de hand van de monitoring van gebruiksfuncties kan namelijk de effectiviteit van de maatregelen uit het beheerplan - die gericht zijn op het reguleren en zoneren van gebruiksfuncties met een (verondersteld) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen - worden geëvalueerd. Daarnaast vindt monitoring van gebruiksfuncties plaats om de mogelijke

invloed van gebruiksfuncties op de ontwikkelingen van de ecologische natuurwaarden in het gebied te kunnen beoordelen. Deze monitoring richt zich op alle gebruiksfuncties, dus niet alleen op de gebruiksfuncties waarvoor maatregelen worden getroffen. Ook de autonome ontwikkelingen in het gebruik worden in het kader van het beheerplan gemonitord.

C 3 Overig

Handreiking

De Commissie m.e.r. merkt op dat in het ontwerp-beheerplan elementen ontbreken die de handreiking aangeeft, zoals de relatie met andere wet- en regelgeving en de uitwerking van de maatregelen in omvang, ruimte en tijd.

Het bevoegd gezag heeft in grote lijnen de handreiking gevolgd bij het opstellen van het ontwerp-beheerplan. Daarbij is wel een afweging gemaakt welke elementen de grootste nadruk moesten hebben, om het document overzichtelijk en leesbaar te houden. De handreiking is op advies van de commissie echter nogmaals grondig bekeken en een aantal elementen, zoals uitwerking van de maatregelen in omvang, ruimte en tijd, heeft meer aandacht gekregen.

Overzicht inspraakreacties

Inspraak nummer	Inspreker
1	A.H. Smit, OUDDORP ZH
2	A. Aleman, GOEDEREDE
3	NLink International BV & BritNed development Ltd., ARNHEM
4	Gemeente Schouwen-Duiveland, ZIERIKZEE
5	A.M. Blaakman, OOSTBURG
6	Ensis B.V. en Seafarm B.V., KAMPERLAND
7	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, AMERSFOORT
8	Gemeente Goedereede, OUDDORP
9	Zeventien eensluitende reacties
10	RECRON, Vereniging van Recreatieondernemers Nederland, MIDDELBURG
11	Dertien eensluitende reacties
12	Stichting Natuur- en Landschap Voorne-Putten, BRIELLE
13	ANWB, 'S-GRAVENHAGE
14	V.o.f. Zeevisserijbedrijf J.C. Bout (Th-5), THOLEN
15	F. de Graaff, HONSELERSDIJK
16	Den Hollander Advocaten, MIDDELHARNIS (namens: Recreatiepark De Klepperstee B.V., Vrijheidsweg 1, 3253 LS OUDDORP ZH)
17	Twee eensluitende reacties, ROTTERDAM
18	Natuurmonumenten, ROTTERDAM
19	Rederscentrale C.V., OOSTENDE, BELGIE
20	Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland, SEROOSKERKE SCHOUWEN
21	Stichting De Noordzee, UTRECHT
22	Recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg, SCHIEDAM
23	Federatie van Hengelsportverenigingen Zuidwest-Nederland, KERKDRIEL
24	P. Baldé, Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee, MIDDELHARNIS (mede namens: D. Visser)
25	A. Ruijtenberg, RENESSE
26	VeKaBo Zeeland kring Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee, ELLEMEET
27	Projectorganisatie Maasvlakte 2, ROTTERDAM
28	Zeeuwse Milieufederatie, GOES
29	Waterschap Hollandse Delta, DORDRECHT
30	Staatsbosbeheer, TILBURG (mede namens: Vereniging Natuurmonumenten)
31	Gemeente Noord-Beveland, WISSENKERKE
32	Gemeente Westvoorne, ROCKANJE
33	Stichting tot Behoud van het Huidige Rijnmondgebied, OOSTVOORNE
34	Zuid-Hollands Landschap, ROTTERDAM
35	Productschap Vis, RIJSWIJK ZH (mede namens: Nederlandse Vissersbond, Federatie van Visserijverenigingen, Vissersvereniging Zuidwest, PO Nederlandse Kokkelvisserij, PO Mosselcultuur, PO Schelpdiervisserij Noordzee, Vereniging de Mosselhandel, Vereniging Importeurs van Schelpdieren, Vereniging van Zeeuwse Hangcultuurkwekers, Nederlandse Bond voor Garnalenkustvissers, Vereniging van Beroepsvissers Zuidwest-Nederland en Combinatie van Beroepsvissers)
36	Kamer van Koophandel voor Zeeland, MIDDELBURG
37	Gemeente Veere, DOMBURG
38	Stichting Het Zeeuwse Landschap, HEINKENSZAND
39	Stichting Het Oude Nieuwland, OUDDORP ZH
40	C.K. Tanis, Visserijbedrijf C.K. Tanis, OUDDORP
41	L.J.J. Luime, Visserijbedrijf Luime & Zn, OUDDORP

Inspraak nummer	Inspreker
9	Camping de Oase, RENESSE
9	Camping De Pionier, RENESSE
9	Camping 't Zonedorp, RENESSE
9	Camping De Toekomst, RENESSE
9	Camping Ginsterveld, BURGH HAAMSTEDE
9	Caravanpark Boagersbosje, ZONNEMAIRE
9	Camping Julianahoeve, RENESSE
9	Camping De Duinhoeve, BURGH HAAMSTEDE
9	Camping de Vliedberg, SCHARENDIJK
9	Caravanpark Grevelingenpolder, BROUWERSHAVEN (mede namens: D.H. Hanse)
9	Minicamping Claeskinderen, SCHARENDIJK (mede namens: M.C. Christiaanse-van der Linde)
9	Landgoed Prinsenhoeve b.v., RENESSE
9	Camping Duin en Strand, SCHARENDIJK
9	Camping Nieuw-Leven, BURGH HAAMSTEDE
9	Camping Renesse, RENESSE
9	Strandpark De Zeeuwse Kust, RENESSE
9	Camping BRU, BRUINISSE
11	Noordzeepark Ouddorp aan Zee, OUDDORP ZH
11	Camping Klarebeek, OUDDORP ZH
11	Zeil-en Surfcentrum Brouwersdam, OUDDORP ZH
11	Camping De Magneet, OUDDORP ZH
11	Camping Witte, OUDDORP ZH
11	Camping Kotestee, OUDDORP ZH
11	Tankstation Knöps Ouddorp b.v., OUDDORP ZH
11	Camping de Vrijheid, OUDDORP ZH (mede namens: A.J. Rijker-Andriesen)
11	Camping Westduin, OUDDORP ZH
11	Motel de Goede Reede, STELLENDAM
11	Pension Ouddorp, OUDDORP ZH
11	Camping De Groene Weide bv, OUDDORP ZH
17	Rotterdam Roots, ROTTERDAM
17	Roots aan Zee, ROTTERDAM